

Glasilo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja dvomesečno.

Številka 3-4

V Ljubljani 1. marca 1942-XX.

Letnik XLV

Skrbimo za izboljšanje čebelne paše

Fr. L.

Stari čebelarji so nam pripovedovali, da so bili časi, „ko je medil vsak kol“. Sleherno leto sicer tudi takrat ni bilo medovito, a takih obupnih presledkov, kot jih doživljamo današnje čase, pa takrat le ni bilo. Spominjam se očetovih pripovedovanj, da je bilo vsaj vsako drugo ali tretje leto prav dobro za čebele.

Če presojamo gospodarske razmere tistih časov, recimo pred dobrim pol stoletjem in še prej, pridemo na marsikaj, kar nam potrди pravilnost takih pripovedovanj. Res je, da je dobra paša zavisna v prvi vrsti od ugodnega vremena, a če ni primernih rastlin v kraju ob času glavne paše, tudi ugodno vreme ne pomaga dosti k uspevanju čebel.

Naše kmetsko gospodarstvo se je v teku zadnje polovice stoletja toliko spremenilo, da tudi to že močno vpliva na čebelarjenje in na pridelek medu. Naj omenim samo nekatere take spremembe, ki smo jim bili priča sami, in kakršne so gotovo nastale skoro po vseh naših krajih in tudi drugod po svetu.

Naše ljudstvo splošno trdi, da včasih ni bilo takih neurij in nenadnih vremenskih sprememb, hudega mraza in poletnih vročin ali stalnega deževanja spomladi in jeseni, kot se to dogaja zadnja desetletja.

Gotovo je, da poleg morebitnih spremenljivih zračnih tokov mnogo vpliva na te klimatične spremembe tudi naše gozdno gospodarstvo. Saj vemo, kakšno je bilo izsekavanje gozdov pred nekaj leti, ko je postal les izredno drag. Velikanske površine najlepših gozdov so izginile v nekoliko letih. Vsa gozdnata dolenjska stran je iz-

plačevala po prvi svetovni vojni vse dote — in te so bile za kmetijske razmere naravnost bajne, prav bahaške — s smrtjo najlepših gozdov, ki so jih predniki tako skrbno čuvali in bili ponosni nanje. Tudi po drugih krajih je pela sekira v času ugodnih kupčij z lesom pridno svojo mrtvaško pesem.

Za čebelarstvo je to uničevanje gozdov izvečine toliko usodno, ker nastajajo zavoljo tega prevelike in nenadne spremembe v toploti. Gozdovi mnogo pripomorejo, da se ozračje polagoma izmenjava in ne nastopa prehitro ohlajevanje oziroma vročina. Tudi viharjem in nevihtam zelo ovirajo gozdovi razdiralno delo. Na strmih pobočjih je vsako drevo zase že močan jez hudournikom, ki po planem pobočju nenadoma pridrve v dolino in naredi večkrat brezmejno škodo. Pomislimo samo, koliko vode zadrži samo listje ali igličevje na drevju. Še dalje časa kaplja od vej in senčna tla pod drevjem zadržujejo vlago še dolgo časa po deževju.

Po zakonu je treba vse poseke takoj zopet pogozditi. Včasih so ostale take goličave večinoma nezasajene in se je po teh razbohotilo najraznovrstnejše rastlinstvo: gozdne rože, grmovje, robida, malina, divje češnje, kostanj itd., kar je bilo za čebelarstvo velika dobrota. Vse to danes med mladimi nasadi pridno trebijo, medtem ko so prejšnje čase vse to prepustili „ljubemu Bogku“.

Tako vidimo, da je tudi pravilno gozdno gospodarstvo v mnogih krajih škodovalo čebelji paši.

Iztrebljeno grmovje porabijo večinoma za kurjavo (butare), a tudi v industrijske namene so iztrebili že mnogo izvrstno medečih grmov (češmin, kačji les, krhliko

itd.). Celo pravi kostanj so prav pridno izsekavali, ker so ga drago prodajali tovarnam za tanin.

Mnogo tako zvanih senožeti so v zadnjih letih spremenili pridni gospodarji ali v prave travnike, v manj bregovitih legah pa tudi v njive. Po senožetih je prej rastlo drevje poredkem, največ listnato, kot hrasti, breze, lesnike, hruške drobnice, a tudi grmi črnega trna in češmina, pod tem pa najraznovrstnejše gozdne cvetice.

Prejšnje senožeti so dajale čebelam izvrstno pašo ravno v času, ko se je drugod nehala, ker so kosili tu precej pozneje kot po travnikih in je bilo po senožetih mnogo rož, ki cveto pozneje ter jih po travnikih večinoma ni bilo.

Tudi prostrana skupna zemljišča, večinoma goličave, tako imenovane občinske ali vaške gmajne, so bile v zadnjih desetletjih razparcelirane in spremenjene v njive in travnike, ali pa so jih zasadili z drevjem. Po teh gmajnah, kjer so prej navadno pasli, je bilo prav tako polno rož in grmovja. Tu so imele čebele vse leto nekaj paše.

Splošno izboljšanje kmetijstva je v marsičem poslabšalo pašne razmere za čebele. To vidimo tudi pri žitnih poljih. Čistilniki za žito izločijo iz žita skoro vsa semena različnih plevelov, ki so se včasih bohotili med žitnim klasjem in nudili čebelam dobro pašo.

Če omenimo še naše izboljšano sadjarstvo, mislimo, da bo to opisovanje izpremenjenega kmetijskega gospodarstva zadoščevalo kot dokaz, da je čebelna paša zaradi dobičkanosnejšega izrabljanja zemlje v mnogih krajih dosti slabejša, kot je bila v časih preprostega kmetijskega gospodarjenja.

Pri današnjem naprednejšem sadjarstvu je za čebele zlasti neugodno to, da so z naših vrtov in tudi gozdov izginile vse necepljene jablane, hruške in češnje, ki v svojem divjem stanju mnogo bolj mede kot v poplemenitenem. Včasih so gojili gospodarji večjih sadnih vrtov vsaj po eno lesniko in sicer zato, da se jim je sadjevec z dodatkom lesnik bolj izčistil. Hruške drobnice pa smo otroci jedli prav z istim užitkom kot jedo danes najboljše maslenke. Posušene drobnice so nam izvrstno teknile, zlasti skrivoma — med šolskim poukom. Drobnica tudi ni nobeno leto umanjala, celo v popolnoma brezplodnih letih ne, ko ni bilo nikjer nobenega drugega peclja. Ali pa češnje! Slajših nisem

nikoli več jedel kot so bile naše necepljene rdečke — celo sušili smo jih, ker je dobila krljeva voda po njih izredno prijeten okus.

Zgoraj navedene razmere navajam le v osvetlitev razmer, ker bi bilo pač nesprejemno, da bi kdo, pa naj bo tudi čez mero navdušen čebelar, gojil še danes po sadnih vrtovih necepljeno drevje. Toda nekaj bi le pripomnil: po sečeh, ob robu gozdov in na oddaljenih zemljiščih ter v mešanih gozdovih so navedeni divjaki sadnih dreves prav tako koristni z gospodarskega stališča kot ostalo gozdno drevje, če ne še bolj. Saj nam daje n. pr. divja češnja izvrsten les za stavbe in mizarje, medtem ko ne naredi cepljena nikoli lepega debela. Prav tako lesnika in drobnica. A tudi večji sadjarji in zlasti drevesničarji, ki vzgajajo drevesca iz pečk, bi morali za vsak primer imeti sami nekaj necepljenih dreves, da bi dobili od njih sadežev pečke ali koščice, iz kakršnih zrastejo najboljši divjaki, mnogo lepši in bolj zdravi kot so oni iz sadežev cepljenih dreves. Kdo jim je vendar porok, da dobe pri razpečevalcih teh semen res pečke ali koščice necepljenega sadja. Z neprimernim semenom pa lahko sčasoma popolnoma izrodimo naše sadno drevje, kar je znano vsem sadjarjem.

Tudi naše vaške lipe, ki vendar niso nikomur v napotje, polagoma izginjajo. Navadno ni nikogar, ki bi se spomnil na to, da bi vsadil vsaj novo drevo, če je stoletna priča naše zgodovine že morala iz kakršnega koli vzroka pasti.

Prav bi bilo, da bi tudi vaški očetje zaščitili ljudem, da ob času cvetenja ne oskubajo lipe do golega, ampak obirajo cvetje kot je prav. V mestih je obsekavanje in poškodovanje lip strogo prepovedano. Saj pa ljudje s tem ravnanjem tudi sami sebe škodujejo, ker okleščena lipa nekaj let ne bo cvetela, lipov čaj pa rabimo vsako leto.

Že iz golih gospodarskih razlogov bi morali tudi pri nas bolj ceniti robinijo (akacijo). Bivši naš odbornik mi je pravil, da je kupil pred leti za malenkosten denar obširen kos prodnatega zemljišča ob neki reki. Zemljišče je bilo za vsako kulturo neprimerno. Svet je zasadil s samo akacijo. Danes dobiva za les take vsote, da o tem ni nikoli sanjal. Denarja bi ne bil nikjer boljše naložil. V kraju manjka namreč drv. Kot kurivo je akacija prav dobra in tudi zraste nenavadno hitro. Pa tudi za druge namene uporabljajo les akacije. Iz

palic delajo menda noge in naslanjalne dele pri stolih. Vsaj turjaška graščina je v ta namen pred leti zasadila obširne bregove s sadikami akacije. Iz svojih izkušenj vem, da so v nekem kraju hotele gospodinje za močno razkurjenje krušne peči tudi butar iz vej akacije. Te so sicer zelo trnaste, a delali so jih tako, da so trnjevo akacijo povezali v sredino butare, okrog in okrog pa so dali smrečje in povezali. Po grmadi so take butare izredno močno razbelile peč.

Akacijo sadimo po strmih melinah, da zadržuje zemljo, ker jo hitro prepreže z dolgimi in številnimi koreninami. Tudi bregove rek in potokov zavarujemo najbolj z njo, da jih vode ne razdirajo. Nekateri gospodarji se boje, da bi se akacija ne razširila po drugih zemljiščih. Tam jo prav lahko uničimo, če jo iztrebljamo pred kresom, ali pa, če v grmičju vzgojimo samo nekaj debel, ki kmalu odvezamejo stranskim poganjkom vso moč. Če pa leto za letom v nepravem času, jeseni ali spomladi, trebimo to grmovje, bomo imeli vedno več stranskih poganjkov.

Akacija včasih izvrstno medi. Meni je skupina kakih petnajst dreves dajala leto za letom več kot kako drugo drevje v dotičnem kraju, če izvzamem hojo.

Marsikaj bi se še dalo povedati o dobro medehih rastlinah, a naj bo to dovolj. Omenil bi pa tu še brezmiselno uničevanje narave.

Še preteklo pomlad smo opazovali ob nedeljah zvečer na železniških postajah kot mule obtovorjene izletnike: ta je imel pravo breme raznovrstnega cvetja, oni pa cele veje raznih mačic in drugih razvijačih se grmov. Pravilno je vprašal neki kmet, če redijo vsi ti ljudje v mestih koze.

Vse kar je prav: za šopek rož ali cve-točo vejico ne bo nihče nič rekel. A da bi se skušali, kdo je bolj močan in bo več nesel, to pa ni več kulturno. Le pomislite: na stotine in stotine takih izletnikov nam v nekaj nedeljah lahko opustoši vso okoličico. Letos upamo, da tega ne bo, ker bo iskal vsak kaj bolj koristnega po deželi.

Tudi to ne spada k vzgoji, da nosijo šolski otroci cela bremena cvetja v šolo, zlasti prve cvetice, kot n. pr. teloh. Šolarjem se da prav poučno dopovedati, da odvezamejo s tem zelo koristnim žuželkam, čebelarjem in čmrljem, mnogo prepotrebne prve hrane in da je škoda vsake cvetice, ki jo po nepotrebnem utrhamo, da zvene. Za učne namene pa ima vsak učenec dovolj

eno ali dve roži. S prinašanjem cvetja se hočejo nekateri učiteljem prikupiti, kar je pa z vzgojnega stališča prav dvomljive vrednosti.

Dolžnost vseh čebelarjev je, da stalnoboljšujejo čebelno pašo. Kar nam je v zelo napredujoče kmetско gospodarjenje v gozdovih, na vrtovih in na polju, to moramo na kak drug način nadomestiti. Gledati bi morali, da se paša nikoli popolnoma ne pretrga, kot je to v večini naših krajev po prvi košnji. Nespametno je misliti, da bi kmetovalci, ki niso čebelarji, prilagodili svoje setve in nasade nalašč čebelarstvu v prid. Ker so čebelarji po večini tudi posestniki, lahko sami marsikaj store, kar bo koristno v enaki meri tako kmetijstvu kot čebelarstvu. Marsikaj se bo za splošno gospodarstvo prav dobro obneslo in našlo posnemalcev tudi pri onih, ki niso čebelarji.

Naj omenim tukaj za vzgled prvo košnjo domače črne detelje. Navadno jo kose prepozno, ko je že pretrda in zaradi tega manj vredna krma. Prva košnja te detelje ne medi, a druga v nekaterih letih prav obilno in ravno v času, ko ni druge izdatne paše. Če bi prvo košnjo prej pospravili, bi dobili mnogo boljše krme in druga košnja bi prej dorasla, kar bi koristilo tudi čebelam. Drugo košnjo puščajo za seme, ker prva ne dela semena.

Prav tako pušča večina kmetovalcev nemško deteljo (lucerno) predolgo na nji-vi, da postanejo stebila pretrda in za krmo manj vredna, nežni lističi pa ob hujši vročini kar ovenejo in se pri sušenju omanejo. Ostanjejo nam večinoma samo trda stebila. Ako bi to deteljo prej kosili, bi zgodaj spodrasla druga košnja in prišla prav tudi čebelam ravno v dobi, ko je izdatne paše na travnikih konec. Druga košnja te detelje se tudi bolj razvete, da jo čebele lahko izrabijo.

Podobno je s travo po naših vrtovih, kjer je večinoma zasajeno tudi sadno drevje. Tu puste travo navadno toliko časa, da jo domače in tuje kokoši popolnoma vženejo v tla. Zgodnejša košnja za sveže krmljenje ali za sušenje bi dala več in boljšega pridelka ter bi kosci užili manj jeze zaradi kokošnjih steza. Po tej košnji je o priliki prvega dežja pravi čas, da z gnojnico gnojimo vrt, kar bo koristilo sadnemu drevju in otavi, ki prav kmalu zraste ter imajo čebele na njej prav dobro pašo. Bela medena detelja, ki se pokaže takoj po prvi košnji, je mnogokrat prav

izdatna paša ravno v času, ko ni drugod prave bere. V nekem kraju so mi na tej detelji nabrale čebele izredno veliko medu, ker je bil tik za čebelnjakom obširen travnik, ves bel od te detelje. Pri nas pa navadno s košnjo pod senčnim drevjem odlašajo, a travnike pokose, preden se dobro razcvetejo, kar je vsekakor prezgodaj.

Čebelarji, ki so obenem kmetovalci, lahko tedaj marsikaj store, kar bo obema panogama v korist. Saj je n. pr. baron in čebelar Rotschütz iz Podsmreke pri Višnji gori pred leti uredil svoje kmetско gospodarstvo tako, da so imele njegove čebele vedno dovolj paše.

Tudi okrog poslopij se dobi vedno kak prazen prostor, ki ga lahko zasadimo z lepotičnim grmovjem, plezalkami in podobnim. Kako neprijazne so n. pr. velike prazne stene pri hlevih. Če prostor ni za drugo, bi divja trta zelo poživila mrtvo in največkrat še zamazano zidovje.

Svoječasna reklama za sejanje facelije se ni obnesla. Kajti kmetovalci je zaradi krme ne bodo sejali. Pač pa so po nekaterih krajih na Gorenjskem začeli pred to vojno sejati med drugo mešanico tudi mnogo sončnic za napolnjevanje silosov. To se je zelo izplačalo, ker je mlada sončnica izredno redilna krma. Kosili so take setve preden so sončnice začele odcvetati. Gosto sejane med drugo krmo so delale seveda manjše cvete in se niso rastline tako močno razvile, a na teh njivah sem videl cele roje čebel. Za Dolenjsko, ki je v kmetijskem oziru precej zaostala, bi bili silosi izredno važni. S tem bi pridobilo tudi čebelarstvo, še bolj pa seveda živinoreja. Premalo se zanimajo naši kmetovalci tudi za rdečo deteljo, ki je sejejo pod ajdo in je spomladi zelo zgodnja ter izvrstna zelena krma. Paša na tej detelji spada med najboljše.

Po končani prvi svetovni vojni smo opazovali v krajih, kjer je bilo nastanjeno vojaštvo z vprežno živino, da so zanesli s krmo v te kraje polno neznanih cvetočih rastlin. Na nekem savskem produ sem videl še nedavno neke rože, ki jih čebele obiskujejo in jih pred ono vojno nisem zasledil v onem kraju. Take nerodovitne in neobdelane sipine ob vodah bi bile kot nalašč za cvetje, ki ga na travnikih morda ne trpimo, a dobro medi. V mnogih takih krajih je že močno razširjena zelo medovita turška detelja, ki dolgo časa cvete in to prav v času, ko nimajo čebele druge izdatne paše. Za razširjenje takih rastlin

v podobnih krajih naj bi tudi čebelarji poskrbeli. Pest semena raztrosimo in ne bo to po teh puščah nikomur v škodo.

Nekaj korakov za izboljšanje čebelne paše je že naredilo naše osrednje društvo z nasadom in razširjanjem vrb. Na vrsti so sedaj čebelarske podružnice, ki naj za to stvar vzbude zanimanje pri svojih članih in tudi iz lastnih pobud ukrenejo, kar se jim zdi v njih okolici potrebno in koristno za izboljšanje paše.

Od česa je odvisna množina zimске porabe živeža?

Avg. Bukovec.

Blagor čebelarju, kadar so jeseni čebele dobre in sati pobeljeni od obilice dehtčega medu. Takrat ni težko odločiti se, koliko naj pustimo panjem, da jim ne bo mogla do živega niti najhujša zima niti najslabša pomlad. V takih letih se pravemu čebelarju prav nič roka ne trese, če tehtnica pokaže, da je zimске zaloge kak kilogram čez potrebo. Boljše tako kakor četrť kilograma premalo!

Drugāče pa je, kadar so panji jeseni suhi in jim moramo zimsko zalogo po večjem dodati. Takrat pomeni sleherni kilogram klaje hudo obremenitev čebelarjeve denarnice, saj ni treba nakrmiti samo te ali one družine, marveč vse od kraja.

Ko pride zima, pridejo nove skrbi: kako jo bodo čebele prestale, koliko hrane bodo čez zimo porabile? To vprašanje gotovo živo zanima slehernega čebelarja, saj ga ni, ki bi mu bilo vseeno, ali porabijo čebele večji del medene zaloge že do konca februarja, ali pa jim ta zadostja do začetka maja in še kak teden dlje. Kdor ima večje število panjev in mora vsak novec dvakrat obrniti, preden ga da iz rok, je hudo poparjen, če pri prvem spomladanskem pregledu najde, da so čebele mnogo porabile, dosti več kakor bi bile smele. Spet bo treba seči v žep in pokladati, da ne pride še kaj hujšega. Naj se kaj takega večkrat ponovi, pa se z leti nabere lepa vsota nepričakovanih stroškov, ki močno obremenjujejo donosnost čebelarskega obrata. Naše skromne čebelarske razmere ne prenesejo takih stroškov brez posledic.

Kakor za vse panoge gospodarstva velja tudi za čebelarstvo načelo, da moramo tako gospodariti, da ob najmanjši porabi časa, blaga in denarja dosežemo kolikor mogoče velik pridelek. Tega načela se morajo dr-

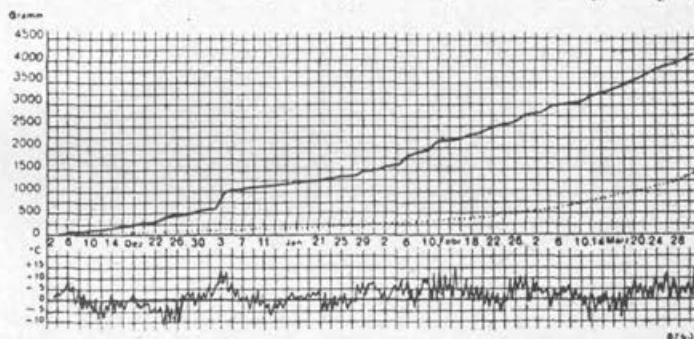
žati tudi čebelarji, zlasti v sedanjih časih, ko nas tarejo nadloge na vseh koncih in krajih. Varčevati moramo povsod, kjer le moremo. Zato se moramo tudi zanimati, od kod velike razlike v porabi hrane čez zimo in kako bi jih bilo mogoče zdraviti ter porabo morebiti celo znižati.

Pri nas znaša poraba od oktobra do konca marca povprečno 6 kg na panj. Skoraj isto porabo so dognali na čebelarskem zavodu v Erlangenu. Družina s približno 15.000–20.000 čebelami (=narejenemu roju v teži 1½ kg–2 kg) je porabila v l. 1915. do 1920. od 1. oktobra do 31. marca povprečno 6½ kg. Po Reidenbachu znaša poraba v pravih zimskih mesecih le 5 kg. Tudi še manjše številke navajajo nekateri čebelarski znanstveniki. Ker ne vemo, v kakšnih okoliščinah in razmerah so prezimovale opazovane družine, ne morejo biti te številke merodajne za naše kraje. Mi se lahko opiramo samo na ugotovitve naših opazovalnic in računamo s povprečno porabo 6 kg na panj.

Preden načnem jedro vprašanja, naj se dotaknem še statističnih podatkov naših opazovalnih postaj o porabi zaloge v zimski dobi. Iz razpredelnice v SČ, leta 1939., str. 6 je razvidno, da je poraba različno velika. Razlika med posameznimi postajami pa je kako leto takšna, da moraš osupniti. To je bilo tudi vzrok, da sem v lanskem SČ, str. 86 pod naslovom „Zagotnetne številke naših opazovalnih postaj“ pokramljal o podatkih, ki se nanašajo na porabo v zimski dobi 1939/40 v času od 1. oktobra do 31. marca. Razlika med postajami z nenavadno nizko porabo in izredno veliko znaša 80, 90, 100%. Enake razlike so tudi pri petletnem povprečku (Brežice 3'59 kg, Cerknica in Križe 4'45, Sp. Ložnica 4'71 — Studenci 8'65 kg, Cezanjevci 8'28, Novo mesto 7'54, Tacen 7'35). Na koncu beležke sem rekel: „Prav nič ne dvomim o resničnosti številke. Meni gre samo za pojasnila, ki bi morda imela vrednost tudi za vse čebelarje. Saj si vsi želimo, da bi čebele prezimili kar najbolj dobro in z najmanjšimi stroški. Zato naj se temu vprašanju v bodoče posveti več pozornosti, morda se nam sčasoma vendarle posreči dognati, kaj je vzrok večji porabi, oziroma kaj moramo storiti, da panji malo porabijo.“

Suhe številke včasih ne povedo vsega, kar je treba. Bolj žive in jasne postanejo šele tedaj, če jih podpremo z besedo, s podatki, na podlagi katerih lahko presodimo, kaj je vplivalo na njih višino.

Ni dovolj, da nam je znano, koliko je družina čez zimo porabila, bolj važno je, da vemo, zakaj je bila poraba tako velika ali pa tako majhna. Vzroki nas v prvi vrsti zanimajo, da se vemo potem ravnati. O naših opazovanih družinah vemo samo to, da so vse naseljene v A. Ž. panjih, o kakovosti posameznih družin ob zazimljenju (števila zasedenih ulic), o starosti matice in satja, razporedbi hrane, kakovosti panja, zunanje izolacije in še o več drugih rečeh, ki vplivajo na množino porabe, pa nimamo nikakih podatkov. Zategadelj so številke o zimski porabi nekaterih opazovalnih panjev dvomljive vrednosti in bodo tudi ostale, dokler ne spremenimo načina opazovanja in poročanja. Pristavljam pa,

Sl. 1. Izguba teže na planem prezimujočega panja (zgornja krivulja) in družine, prezimujoče v kleti (spodnja krivulja) v času od 4. decembra do 31. marca. Spodaj krivulja zunanje temperature.

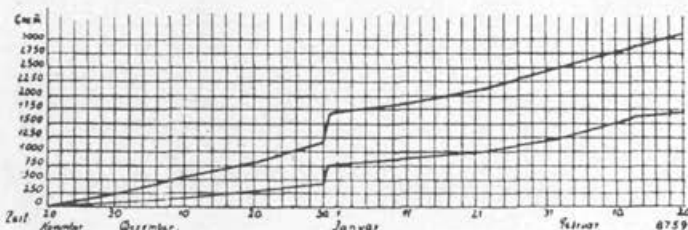
da tudi najbolj vesten in bister opazovalec včasih ne more vsemu kaj.

Od česa odvisi velika poraba živeža? V članku „Življenje čebele pozimi“ sem omenil, da predstavlja med oziroma sladkor ne le hranivo, marveč tudi kurivo, s katerim proizvajajo čebele toploto, ki jim je potrebna, da se ubranijo mrazu. Čim bolj morajo kuriti, tem več medu porabijo. Ne glede na druge vzroke se večja poraba z naraščanjem mraza, manjša pa z dviganjem toplote na planem.

Ogrevanje prostornine, ki jo zavzema zimska gruča, je zelo draga stvar, bolj draga, kakor si misliti moremo. Za tistih boril 20 l prostornine (¼ plodišča) porabijo čebele — vzemimo v račun le polovico celotne porabe v zimski dobi, t. j. 3 kg — nič manj kakor za 60 L medu. Če bi ogre-

vali. Ena zima je bila huda, druga zelo valni naše stanovanjske prostore tako drago, bi stala kurjava za sobico v izmeri 20 m³ tisočkrat toliko, torej 60.000 L! Tega računa pa ne smemo jemati preveč natančno, saj ga ni družega kakor primerjalna igra števil. Upoštevati moramo namreč, da so pri panju noč in dan odprta vrata — žrelo, pri katerem udara strupeni mraz v panj. Navzlic temu lahko rečemo, da je ogrevanje čebelje gručee strašno drago in da moramo zaradi tega storiti vse, kar je v naših močeh, da kolikor mogoče zmanjšamo uhajanje toplote iz panja. To dosežemo z zadostno izolacijo plodišča samega in zunanosti panja. Sledeči poizkusi, ki so jih napravili pred leti na čebelarskem zavodu v Erlangenu, nam lepo dokazujejo, kako je množina porabe odvisna od načina zavarovanja panja pred mrazom.

Družino šte. 22 v čebeljem vrtu (posamezno stoječ panj?) so dve zimi stalno opazovali in porabo živeža sproti zapisovali. Človek bi pričakoval, da bo razlika

SL 2. Izguba teže dveh družin. Zgornja krivulja zadeva družino, prezimujočo v navadnem podolžnem panju (Zandrovega sestava), spodnja krivulja pa družino v posebno dobro izoliranem panju istega sestava, i. s. v času od 20. novembra do 20. februarja.

v številkah o porabi velika, a ni tako. Družina je v isti dobi ob različnih vplivih temperature skoraj enako veliko porabila. V hudi zimi je znašala poraba do 25. marca 4500 g, v mili zimi, do 26. marca, pa 3850 g, torej samo 650 g manj. Omenjeno bodi tudi, da je panj v obeh zimah skoraj na isti dan začel gojiti zalego. Potemtakem bi kazalo, pravi vodja erlanškega zavoda dr. Himmer, da stopnja mraza nima tako zelo velikega vpliva na porabo panjev, saj kaže, da potrjujejo to tudi dolgoletni zapiski opazovanih panjev na planem. Toda prezreti ne smemo, da je treba pri družinah z neoviranim izletom upoštevati še marsikako drugo okoliščino. V milih zimah čebele večkrat izletavajo, kar je

združeno z znatnim naporom sile, ki izrabljuje telesne rezerve. To porabo morajo čebele zopet zravnavati s tem, da užijejo ustrezajočo količino hrane. Vrh tega se včasih pri takih izletih mnogo čebel pogubi, kar se na teži panja močno pozna. To nam tehnika po vsakem izletu točno pokaže.

Dr. Himmer se zdi, da na porabo mnogo bolj vpliva jakost in pogostost kolebanja temperature kakor pa mraz sam. Naglemu padanju in dviganju živega srebra sledi vselej nagla sprememba položaja, ki spravlja čebele vsakokrat v nemir. Če izločimo kolebanje temperature s tem, da prenesemo čebele v kako primerno prezimovališče (n. pr. posebno klet), ali pa da panj kar najbolj dobro zapažimo, lahko porabo znatno zmanjšamo, kar je tudi z gospodarskega stališča važno. Slika 1 nam kaže krivuljo o porabi dveh panjev. Zgornja zadeva družino, ki je prezimovala na planem, druga pa družino, prezimujočo v kleti. Prva je porabila 4250 g, druga le 1950 g. Klet so za prezimovanje panjev nalašč sezidali, bila je popolnoma temna, v njej pa skoraj vedno enakomerna toplota +4°C.

Podoben učinek dosežemo, če uporabljamo za prezimovanje panje, ki so proti izgubi toplote posebno dobro zavarovani. Zgornja krivulja na sl. 2 nam kaže zimsko porabo družine, ki je prezimovala v običajnem dvostenastem panju Zandrovega sestava, druga krivulja pa družino v dobro izoliranem panju istega sestava. Prva je porabila od 20. novembra do 20. februarja 3050 g, druga v istem času in pod istimi okoliščinami 1700 g. 30. decembra so se čebele trebile, kar je krivulji znatno spremenilo. Tudi naslednje leto je bila razlika velika, pa ne samo nasproti posameznemu kontrolnemu panju, marveč tudi proti povprečju porabe vseh ostalih družin z neoviranim izletom.

Večina panjev, ki v njih čebelarimo, ne varuje čebel dovolj pred mrazom. Obod je tako tanek, da ga toplota lahko prodre. Ker sili toplota zlasti navzgor, morajo biti panji zvrha še posebno dobro zavarovani. Reže v skladanici ohlajajo panje nič koliko in so premnogokrat glavni vzrok za čezmerno porabo živeža.

Na toplotno gospodarstvo in s tem v zvezi na večjo ali manjšo porabo vpliva tudi kakovost satja in množina zaloge. Mlado satje je hladnejše, nekolikokrat zale-

ženo toplejše, ker so stene debelejše. Lastna toplina voska znaša 0,82. Če ima že snov, iz katere je satje zgrajeno, tako veliko zmožnosti sprejemanja toplote, ga ima brezhibno in popolnoma dodelano satje toliko več, ker je sestav celice takšen, da sprejemljivost za toploto znatno poveča. Saj je v vsaki celici mirujoč zrak, tak zrak pa je slab prevodnik toplote.

Tudi obilna zaloga medu in njegova pravilna namestitvev v neposredni okolici zimske gruč mnogo pripomore k manjši porabi. Med ima specifično toplino 0,44. Če ga je dovolj, veže znatno množino toplote in učinkuje potem kot zravnavalec toplote na robu zimske gruč.

Zelo velik vpliv na porabo ima vsako nenormalno stanje družine: osirotelost, trajno vznemirjanje, bolezen, zlasti nose-mavost, slab med (smrekov, hojev, kostan-jev, mana), žeja in kot končna posledica vseh teh pojavov čezmerna vlaga. O škodljivih posledicah teh motenj je bilo govora že v lanskem SČ (str. 159). Ne bo pa odveč, če še enkrat z vso resnostjo poudarjam, da se imamo ravno tem motilcem zimskega miru zahvaliti za večino zimskih izgub in katastrof, ki poberejo včasih kar vse panje, od prvega do zadnjega. Pa tudi če ostanejo družine žive in še kolikor toliko pri moči, ena huda posledica je neizogibna: čezmerna poraba živeža. Zaloga medu skupni, pa ne na korist panju in čebelarju, marveč v škodo obema.

Kaj nam je storiti, da se bo poraba gibala kolikor le mogoče v normalnih mejah? Družine morajo biti dovolj močne; slabiči so hudi potrošniki. Satje naj bo brezhibno, dodelano, ne premlado. Panji z mladimi maticami imajo mnogo mladih čebel, ki so za zimsko gručo istega pomena kakor za človeka tople kože. Panjovi morajo biti posebno skrbno izdelani, da ni nikjer niti najmanjše reže ali razpoke. Obod mora biti iz dovolj debelih in suhih desk. Sprednja končnica naj bo precej debelejša, sprednja stena A.Ž. panja pa natlačena s snovjo, ki se tudi z leti ne sesede. Vratca morajo posebno dobro zapirati. Med okenci in vratci mora biti toliko prostora, da lahko denemo noter debelo slamnico, ne da bi se vratca potem vzbočila in nastale reže okoli in okoli.

Notranji paž v A. Ž. panjih naj bo zadosten. Ni dovolj, da prekrijemo rešetko z deščicami, nanjo pa položimo dve, tri pole papirja. Že prav tako, toda vrh vsega tega mora priti še debela slamnica ali kaka

druga topla stvar (odeja). Tudi okence moramo skrbno zavarovati; nekoliko leg časopisnega papirja, nato pa slamnica ali kaka druga blazina, ki pa mora segati od vrha do tal, da varuje tudi zrak v medišču pred ohladitvijo čez mero. Slamnico za okencem denimo v panj šele, ko pritisne pravi mraz. V posebno milih zimah pa močnim družinam bolj škoduje kakor koristi.

Zunanji paž mi leto za letom napravlja več skrbi kakor notranji, posebno reže v skladanici. Izdelovalci panjev premalo pazijo na obdelavo stranic, tako da bi se panjovi tesno prilagali drug k drugemu. Če jih pri zlaganju še tako stisnemo, še vedno ostane kaka reža, skozi katero prihaja mraz in ohlaja stene panjev. Ni čudno, da je v takih panjih hladno in vlaga, spomladi pa malo zaloga.

Skladanica mora biti tako zložena, da ni med panji niti za debelino nohta presledka. To dosežemo, če pri skladanju devamo med panje lege mehkega papirja, kar je zamudno delo, vendar edini način zadostne-ga zunanjega zavarovanja panjev v notranjosti skladanice. Ne zadostuje, da zamašimo reže samo spredaj na ta način, da vtaknemo med presledke kak zvitek papirja. Reža v notranjosti skladanice še vedno ostane, z njo vred pa tudi prepih.

Naši stari čebelarji so kranjiče spodaj, z vrha in zadaj kar zasuli z listjem ali mehko otavo. Panji so ležali drug na drugem tesno skupaj, da so se lahko med seboj ogrevali. Taka skladanica je bila v resnici en sam panj s pravcato centralno kurjavo. Če so panji prezimovali na gredah, je bilo med posameznimi vrstami toliko presledka, da so prostor lahko zatlačili s čemer si že bodi. Ko je pritisnil hud mraz, so zaprli še vrata na pročelju čebelnjaka, da niso bili panji izpostavljeni burji, mrazu „iz prve roke“ in nadležnim pticam, zlasti žolnam. Naj kdo reče kar koli hoče, na ta način so bile čebele zares zavarovane in so tudi dobro prezimile, dostikrat celo ob neverjetno majhnih zalogah. Sodobni čebelarji radi na stare čebelarje nekako zviška gledajo, pa so bili v marsičem precej pred nami.

Paž v notranjosti panjev mora biti propusten. Pri dihanju čebel se tvorijo poleg ogljikovega dvokisa tudi vodni hlapi. Ogljikov dvokis je težji kakor zrak, zato pada navzdol in odhaja pri žrelu na plano, vodni hlapi so pa lažji in se zbirajo zgoraj v plodišču. Sveži zrak, ki vdira pri žrelu v panj, pritiska nanje, da morajo

oditi iz panja, se razkropiti. To pa je mo- goče le tedaj, če je paž nad rešetko in za okencem propusten. Zato so vse nepro- pustne reči za paženje neprimerne. Slam- nice v zvezi s časopisnim papirjem so iz- delana zimska odeja.

Glede paženja panjev, oziroma načina prezimovanja slišimo različne glasove. Ne- kateri čebelarji zagovarjajo „toplo“ pre- zimovanje, nekateri „mrzlo“. Prvi zapažijo panje temeljito, drugi za silo, češ, da po- tem družine bolj mirno prezimujejo in tudi manj porabijo. Mislim, da mi toplega prezimovanja ni treba zagovarjati. Kdor je dobre volje, se bo na podlagi pričujočega članka prav lahko odločil za pravi način. Če bi bil pa kdo še vedno v dvomih, naj vpraša pristaše mrzlega pre- zimovanja, v čem obstoje uspehi, ki o njih govore in kdo jih je kontroliral. Nihče ne bo našel pametnega odgovora.

Kjer je toplota, tam je živ- ljenje!

O nabavljanju čebel

Fr. L.

Letos je marsikateri čebelar prišel na ta ali oni način ob čebele. Kdor je že več let čebelaril, mu je prešlo to opravilo tako v meso in kri, da bo le težko živel brez čebel, ali bolj pravilno — dolčas mu bo po njih.

Prav tako veljajo te vrstice začetnikom, ki si mislijo na novo nabaviti čebele.

Vprašanje je, kdaj naj jih kupimo. Na vsak način je najbolj primeren čas za to spomladi, nekako v začetku aprila. Toplot- ne razmere so takrat že toliko ustaljene, da se v normalnih letih ni treba več bati dolgotrajnejšega mraza. Čebele pri prevo- zu ne sme nadlegovati mraz. Zavoljo raz- burjenja pri premikanju in tresenju pa- njev zapuščajo gnezdo, se razlezejo po panju in bi v mrazu otrpnile. S tem bi bila tudi zalega končana, ki ob vsakem prevozu kolikor toliko trpi. Če bi kupovali in pre-važali čebele pozneje, ko so panji že močno zaleženi, bi bila ta škoda še občutnejša. V tem času sicer ni še nevarnosti, da bi se satje zaradi teže podrlo, vendar ni dobro, če se panji preveč stresajo in čebele v razburjenju zapuščajo zalego. Vse to pov- zroča v razvoju zmešnjavo.

Prevažanje v prtljažnem vozu po želez- nici je čisto primerno. Na navadnem vprež- nem vozu brez vzmeti bi bilo treba pod- ložiti na debelo slame in sena, da panji ne

odskakujejo sunkoma, če so pota nasuta in preprežena z jarki. Boljši so seveda vozovi z vzmetmi, a tudi tu je treba panje podložiti. Avtobusi navadno prevzamejo po nekaj panjev in je vožnja s temi prav dobra. Kdor pa kupi večje število panjev za pleme, bo pa že moral poiskati voz, ki je prav namenjen za prevažanje čebel.

Kakšne vrste panjev pa naj kupi začet- nik? Splošno so to najbolj primerni kra- njiči, in sicer iz sledečih vzrokov: nižja cena, preprosto ravnanje z njimi in pre- prečitev, da bi začetnik v svoji preveliki radovednosti in neizurjenosti kar naprej drezal v panj ter motil čebele pri njih delu. Pa saj daje tudi kranjič mnogo pri- like za opazovanje. Življenje na bradi je verno ogledalo notranjega snovanja. Tu vidimo, če je paša dobra ali slaba, po do- našanju vode in obnožine sklepamo o mno- žini zalege in še marsikaj sklepa, kdor zna dobro opazovati in bistro razsojati. Če pa pri zadnji končnici pogledaš v panj — o koliko novega ti pove tak trenuten pogled! Močno zasedeno satje ob najbolj živah- nem letu nam razveseli srce, ker sklepamo iz tega, da se čebelam dobro godi. Kako lepo se nam zasmehlja iz temne gruč- če čebel deviško in snežnobelo satje, ki so ga čebele v dobri paši mimogrede „čez noč“ potegnile! Če je pa zadaj in spodaj praz- no — takrat se čebelar ne bo držal pri- jazno. — Vse to lahko opazujemo pri kranjiču, ne da bi motili čebele s premika- njem satja, za kar ima začetnik še premalo vaje. V svoji preveliki radovednosti in morda še nepraktičnosti naredi lahko kako prav grdo napako.

Za opazovanje in za začetno čebelarje- nje je tedaj kranjič kakor nalašč. Od nje- ga dobimo navadno vsako leto kak roj, ki ga lahko vsadimo v panj s premičnim de- lom. Tu se bo začetnik polagoma uvedel v modernejše čebelarstvo. A če se ne bo vedno učil, ga bodo že čebele same izučile in mu ob trdovratnem nerazumevanju prej ali slej pokazale — hrbet.

Preden kupimo čebele, moramo tudi ve- deti, kam jih bomo deli. Kdor nima še stalnega čebelnjaka, bo za dva, tri panje že dobil kak prostor pod nadstreškom in ga vsaj začasno obil z deskami. Tu bi mo- rale ostati čebele do zazimljenja, ker vsako preseljevanje panjev v letnem času in v bližini njih navadnega bivališča čebele zelo moti. Dolgo časa bodo še priletavale na staro mesto, ostajale tam tudi čez noč v celih gručah in se pogubljale.

Ko kupuješ čebele za pleme, glej, da ne boš kupoval „mačke v vreči“. Obrni se v prvi vrsti do znanega in vzornega čebelarja. Ta ti mora zagotoviti, da so matice dobre in mlade, lanske ali vsaj predlanske, in da je družina zdrava. Tudi pri kranjiču vidimo zadaj, če ni satje le prestaro. Mera naj bo pravilna, kot je določena za kranjiče. Panji, ki niso enake velikosti in dobro izdelani, ti bodo vedno delali zmešnjavo. Lanski drugi in tretji morajo imeti vsaj polovico dela, to je izdelanega satja. Stavba satja je v kranjičih prav različna: prečna, podolžna, gorka ali poševna. Pravijo, da čebele nekako najbolje prezimujejo na poševni stavbi, kjer je satje več ali manj v poševni meri.

Dobro si moramo ogledati, kako čebele lete ob gorkem vremenu. Kjer jih lahko šteješ — tam se boš gotovo uštel. V ugodnih letih morajo boljši kranjiči že aprila meseca zasedati satje, zlasti če je v kraju kaj spomladanske paše, posebno na resju. Če so panji zadaj suhi, so družine premalo živalne in bomo težko dobili v tem letu od njih kak roj.

Paziti moramo zlasti na to, da dobimo čisto pasmo naših kranjic. Kjer opazamo rumenopasaste, tam so se že zmešale naše sivke s tujo pasmo, ki ni primerna za naše kraje in razmere. Gledati moramo, da ohranimo in gojimo čiste kranjice, za katere nas zavida ves svet. Pri nas pa še danes pravijo nekatere trde glave: „Muha je muha“.

Čebelarjem po drugih deželah, ki goje svoje pasme, je seveda ta naša nezavednost silno všeč. Če bi bilo to obratno in bi oni imeli našo pasmo, bi bili gotovo mi obsojeni na večno senco. Ceno pristnim maticam pa bi oni določevali na borzah po cenikih...

Naš Vodnik bi bil pač moral tudi čebelarjem takole zapeti:

„Kranjč, tvoja čebela je zdrava,
za pridne nje nega najprava“.

Dolenjsko čebelarstvo

A. B.

(Konec.)

Dolenjec se je bolj živo oprijel čebelarstva šele po odpravi desetine in tlake, ko se mu ni bilo več treba bati, da bo moral večji del medu in voska, odrajtati grajščaku. Kljub temu je kmetijskih čebelarjev razmeroma manj kakor na Gorenjskem, čeprav bi človek glede na ugodnejše

pašne razmere pričakoval ravno nasprotno. Morda ne tiči Dolenjcu ljubezen do čebel tako zelo v krvi kakor človeku po drugih krajih? Kar ne morem se otresti domneve, da mu je vinograd to, kar so na pr. Gorenjcu čebele.

Do uvedbe panjev s premičnim satjem so Dolenjci čebelarili v kranjičih, v Beli Krajini, zlasti na ozemlju, ki meji na Hrvaško, pa v slamnatih koših. Kranjiči so še vedno močno v navadi. A. Ž. panja so se oprijeli najprej učitelji, duhovniki in večji kmetijski posestniki, v zadnjih dveh desetletjih pa sploh vsi, ki so hoteli čebelariti po sodobnih načelih. Sedaj je že lepo število resnično naprednih in dobrih čebelarjev; pri marsikateri kmetijski hiši stoji ličen čebelnjak s samimi A. Ž. panji. To bo brez dvoma dobro vplivalo tudi na čebelarje, ki sedaj še nimajo smisla za umnejše čebelarjenje in capljajo še po izhujenih potih nekdanjih „čebelorejcev“.

Velečebelarjev po Dolenjskem ni, če izvzamemo g. Košaka na Grosupljem in še dva, tri večje čebelarje v okolici Novega mesta ter v Beli Krajini. Tudi večjih vzornih čebelnjakov, v katerih bi bilo mogoče prirejati čebelarske tečaje in praktična predavanja, manjka. Zelo sem jih pogrešal, zlasti kadar smo izbirali mesto za take prireditve. Pa saj v tem pogledu tudi po drugih naših krajih ni dosti boljše.

Kar se tiče dolenjske čebele, bodi mimogrede omenjeno, da se v ničemer ne razlikuje od gorenjske. Križanke tudi tu najdeš povsod, ponekod več, ponekod manj. So pa kranji, kjer prevladuje čisto plemo, oziroma križank sploh ni.

Največ čebelarjev je v območju železnice od Grosupljega do Trebnjega in v Ribniški dolini, zlasti v okolici Vel. Lašč. Tod je čebelarstvo zelo razvito, so kmetijski čebelarji prav spretni v opravljanju čebel. Ko je še cvetela trgovina z živimi čebelami, je tu vse čebelarilo na roje, saj so trgovci s čebelami spomladi pokupili vse, kar je bilo dobrega. Tiste čase čebelarji niso bili nikdar v zadregi, kam s čebelami. Zadnja leta je bolj slaba s to kupčijo, vendar se še vedno kupci pomalem oglašajo.

Starejši čebelarji so precej konservativni in samosvoji, mlajši rod pa je dovzeten za čebelarjenje po modernih načelih. Najbolj napredni so čebelarji v okolišu Velike Lašče—Dobropolje in okoli Radohove vasi. Tod je tudi največ čebel. Stari kranjičarji

so znali s čebelami zelo spretno in umno ravnati. Domača čebelarstva veda je tudi tu rodila žlahtne sadove. To je spoznal tudi pisatelj Fran Levstik, ki je (l. 1867.) spisal svoje znamenito Bučelstvo „po izkušnjah in besedah rétijskega bučelarja Jožefa Oblaka“. Stokrat škoda, da je to dragoceno delo, ki mu ni para v našem čebelarstem slovstvu, kar se tiče bogastva čebelarstvih izrazov in načina izražanja, še vedno v rokopisu. (Vendar je upanje, da bo v doglednem času objavljeno, vsaj tako mi je bilo nedavno povedano).

V prejšnjem odstavku omenjenim okolišem kaže posvetiti posebno pozornost. Temelji so zdravi in trdni, naprej graditi ne bo težko, zlasti ker je v teh krajih največ čebelarstvih podružnic. Tem ne bi škodilo nekoliko več življenja in podjetnosti, potem bi šel čebelarki napredek naglejše kvišku.

Na Krškem polju ni takega napredka, kakor bi radi. Sicer je tudi tam doli peščica resnično dobrih in umnih čebelarjev, toda splošno stanje in organizacija ni zadovoljiva. Ustanovili smo že več podružnic, skušali prinesiti življenja v čebelarstvo vrste, toda zaleгло ni. Nekatere podružnice so že večkrat od smrti vstale, nekatere pa umirajo ves čas obstanka... Svetovna vojna 1914—1918 je ravno v tem okolišu napravila veliko vrzel v vrstah mladih, vzornih čebelarjev in od takrat ne moremo nikamor.

Vzorno je delovanje novomeške podružnice, ki se trudi in peha, kjer se more, za izboljšanje stanja dolenjskega čebelarstva. Če so se razmere v širši okolici Novega mesta v zadnjih letih izboljšale, je to zasługa te delavne podružnice. Podpirajmo jo — drugega ne morem reči.

Belokranjsko čebelarstvo se prav lepo razvija. A. Ž. panj dominira povsod in marsikje najdeš prav lične čebelnjake s številnimi panji. Tu se vidi, da gre tudi „samo od sebe“, če so kraji za čebelarstvo kaj bolj ugodni. Organizacija čebelarjev ni zadovoljiva. Edino črnomeljska podružnica drži pokonci prapor čebelarstva napredka, druge podružnice se rode, umirajo, zaspe, se zopet obude ali pa zginejo za vselej. Tega bi res ne bilo treba, saj ni pravega vzroka za to.

Nashe čebelarje pa utegnejo najbolj zanimati tisti kraji na Kočevskem, iz katerih se je nedavno izselila večina prebivalcev. Izseljeni so pred odhodom večino panjev podrli, prodali ali pa jih je pre-

vezela družba Emona in oddala do nadaljnega ostalim čebelarjem v varstvo in oskrbovanje. Z novimi naseljenci bodo prišli tudi novi čebelarji. Takrat bo treba krepko poprijeti, da se novim prebivalcem omogoči izkoriščanje naravnega bogastva v naprednem smislu. Tam doli so kraji, kjer je mogoče pridelati mnogo medu. V okolici Koprivnika, Štatcerjev, Nemške Loke in Starega Loga je doma fini cvetlični med, okolica Grčaric, Kočevske Reke, Gonenic in Črmošnjic pa slovi zaradi izvrstne paše na hoji. Tudi marsikje drugod ni slabo za čebele, vsekakor pa mnogo boljše kakor marsikje, kjer je panjev na kupe — mnogo preveč za revno pašo.

Če hočemo biti pravični in odkritosrčni, moramo reči, da smo se za dolenjsko čebelarstvo doslej premalo zanimali in premalo storili za njegov napredek. Morda so temu nekoliko krivi tudi Dolenjci sami, ki niso kazali dovolj živahnosti in volje za napredek in so v marsikaterem pogledu z brezbriznostjo onemogočili krajevne organizacije in prizadevanja posameznih domačih idealnih propagatorjev umnega čebelarstva. Med Dolenjci še sedaj ni dovolj čebelarjev za važnejša vodilna mesta. Manjka zlasti dobrih organizatorjev in predavateljev, ki bi znali mlačne čebelarje zdramiti in jih trdno povezati v nove podružnice ali pa pritegniti v vrste že organiziranih čebelarjev.

Skrajni čas je, da začnemo s smotrnim pospeševanjem dolenjskega čebelarstva. Dosedanji način — priložnostno delovanje, če smem tako reči — ne more roditi tega, kar hočemo in si vsi iz srca želimo: resničnega in trajnega napredka. Krajevna inicijativa ni dovolj močna in učinkovita, zlasti ker primanjkuje sredstev. Zato bo moralo osrednje društvo krepko zagrabit, da s pomočjo oblasti pomaga čebelarstvu do lepše bodočnosti.

Že večkrat sem pri društvu skušal doseči, da bi se področje razdelilo recimo v župe. Vsaka župa bi obsegala podružnice določenega okoliša, n. pr. ribniška župa, stiška župa, trebanjska, novomeška, belo kranjska itd. Župa bi imela svojega vodnika, organizatorja, nadzornika, skratka nekakega „župana“, ki bi skrbel za čebelarstveni napredek v župi, organiziral s pomočjo podružnic predavanja in tečaje, izlete poučnega značaja, opozarjal osrednje društvo na potrebe svojega področja in zastopal interese domačih podružnic, kjer koli bi bilo treba.

Več žup skupaj bi imelo svojega stalnega predavatelja, čigar naloga bi bila tudi, da izdela v sporazumu z merodajnimi činitelji delovni načrt za več let vnaprej. Ta bi bil tudi v prvi vrsti odgovoren za brezpogojno izvedbo odobrenega delovnega programa.

Morda bi ne bilo napak, če bi se še letos sklical informativni sestanek zastopnikov podružnic, na katerem naj bi se skušala rešiti vsa vprašanja, ki prihajajo pri izvedbi organizacije v pošte, zlasti finančno. Največje težave nam utegne povzročiti rešitev vprašanja predavateljev. Premalo jih je, in slabo bi storili, če bi posameznim naprtali preveč bremena. Saj ne gre samo za predavanja, marveč za tečaje, ki morajo biti dobro pripravljeni in premišljeni, če hočemo, da bomo z njimi „več muh hkrati zadeli“. Tudi ne smemo zahtevati preveč naenkrat. Prenapeta struna rada poči!

Pri kmetijskem oddelku Visokega komisarijata za Ljubljansko pokrajino je pokazal sedanji strokovni referent mnogo zanimanja za čebelarstvo. Za letošnje načrtu večje število tečajev in ustanovitve dveh prašilnih postaj. Podprimo te akcije z vsemi močmi, obenem pa premišljajmo, ali ne bi bilo koristno in čas za to, da se zganemo tudi v smislu gornjih izvajanj. Nikar ne bodimo zaspanci in počasneti, čas je tak, da terja od nas več dela, zlasti pa požrtvovalnosti. Če je v nas res kaj ljubezni do stvari, bomo vse, prav vse težave premagali in dosegli, kar je v človeških močeh. Ampak vsi moramo pomagati, vsak po svoji zmožnosti, vse naj nas pa vodi dobra volja.

Lastnosti pravega čebelarja

Fr. L.

Znano je, da za čebelarstvo ni vsak človek, čeprav je drugače popolnoma v redu. Švabski čebelarji mojster in urednik Balz je navedel sledeče lastnosti, ki jih mora imeti pravi čebelar, in pogoje za uspešno čebelarjenje:

— Če hočeš čebelariti, moraš imeti smisel za življenje v naravi in ljubezen do živali. Surovega človeka čebele ne marajo. Čebelar mora biti potrpežljiv in skromen. Za hitro obogatitje čebelarstvo ni.

Začni zgodaj čebelariti in ne prenehaj, dokler imaš še količkaj moči. Vsako čebelarstvo leto je zate novo odkritje. Čim dalje časa čebelariš, bolj boš prodril v skrivnosti narave. To ti bo vzbujalo ple-

menito veselje in užival boš pri čebelah kot pri malokaterem drugem opravilu. Od tod znana prislovica: „Čebelarstvo je poezija kmetijstva“.

Ne pričenjaj čebelariti v preskromnem obsegu, a tudi ne v prevelikem. Če začneš z malim številom družin, si lahko v slabih letinah še ob te in boš izgubil veselje. Za večji obrat pa je treba že več znanja in prakse, ki je pa začetnik še nima. Najboljše je začeti z dvema ali s tremi panji in počasi napredovati s tem skromnim začetkom do zaželenega števila, ki ga boš lahko gojil.

Pristopi takoj k čebelarskemu društvu in poslušaj nasvete izkušenih, dobro hotečih in nesebičnih mož, ki vodijo društvo. Če si še mlad in ti razmere kažejo, pojdi v čebelarstvo šolo ali pa vsaj v prakso h kakemu vzornemu čebelarju. Kar sam vidiš, si boš vse bolj zapomnil kot ustni nauk ali pisano besedo. Pomni, da čebelar ni nikoli popolnoma izučen.

Ne bodi preveč varčen pri izdatkih. Tvegaj toliko, da si kupiš nekaj dobro izdelanih premičnih panjev, kamor vsadiš močne in zdrave družine. Boj se šušmarskih izdelkov in šibkih družin. Če si dobro začel, ti bo dajala naložena glavica najboljšo obresti. Čebelarstvo se navadno v ugodnih razmerah vzdržuje samo, a za povečanje obrata boš le moral dodajati iz svojega. Nabavi si samo potrebno orodje, opusti pa igračkaste izume. Neobhodno pa je potrebno pri čebelarjenju v premičnih panjih točilo.

Določi vnaprej najvišje število družin, ki jih nameravaš imeti. Ne prekorači ga in ne zmanjšaj, ampak se povrni vedno zopet nanj.

Pri določitvi števila se ravnaj po razmerah in po času, ki ti je na razpolago. Če si zelo zaposlen kmet ali obrtnik, in moraš biti povsodi sam, ti zadostuje deset do dvanajst družin. Učitelj, duhovnik, sploh taki, ki sicer nimajo preveč časa, a s tem bolj prosto razpolagajo, lahko oskrbujejo tudi do pet in dvajset družin. Za višje število pa boš rabil že kakega pomočnika, česar pa ne zmore vsak. Ako se pa hočeš popolnoma posvetiti čebelarstvu in boš imel okrog sto ali več družin, ti bo treba za pomoč več ljudi.

Ne poizkušaj, da bi prehitro dosegel zaželeno število družin, zlasti ne na stroške njih moči. S tem lahko zaostaneš naenkrat za mnogo let. Šele, ko si dosegel zaželeno

števílo, lahko odprodaš nadštevílne družíne, ali jih podreš, da dobiš med.

Skrbi, da ne boš ímel preveč rojev in prezgodaj, ampak v normalnem času. Roji pa naj bodo močni. Kolikor mogoče močne družíne — to je začetek in konec vse čebelarске modrosti. Navadno določimo dve tretjini družín za pridobívanje medu in eno tretjino za rojenje. Ne čebelarí zaradi lepíh matic, ampak zaradi medu.

Okrog svojíh panjev ne šarí preveč. Pozími jih pusti popolnoma v míru, poletí pa motí čím manj, posebno v plodíšču. Roje naj dela le ízvežban čebelar.

Ne skoparí na nepravem mestu. Jemljí čebelam, ko kažejo razmere, da jih s tem vzpodbujaš k skrajní prídnoští, a v potrebi jim vračaj v pravem času. Preskrbí čebelam príjetno bivalíšče in v zahvalo za njíh delo in čebele tí bodo s koristjo ízkazovale svojo hvaležnost.

Preveč denarja ne vtíkaj v drag čebelnjak. Ta naj bo dobro narejen, udobne in primerne velikostí za tvoje čebelarstvo. Zelo važno je, da poíščeš zanj míren kraj v zavetní legí.

Pri oskrbovanju čebel naj tí bo glavno pravílo: „Ne draží jih!“ Čebele píkajo le v blízníi svojega bivalíšča, če slutíjo, da so v nevarností za svoje premoženje, ali če žíval prítisnemo. V soparníh in vetrovníh dneí, ali če sí potén, ne postajaj v blízníi panjev pred čebelnjakom. Nepríjetén duíh ljúdi in žívalí je čebelam zoprén, zlastí duíh po opojníh píjačáh in poténju. Nenavadní in hítri gíbi, trkanje na panje ter bleščečí predmetí jih razdražíjo. Zato píkajo največ ljúdi, kí vsega tega ne vedo, ne pa čebelarja, kí se zna primérno vestí. Ta ostane míren, čeprav dóbi nekaj píkov. Sčasoma se túdi navadí nanje in pravemu čebelarju ne prízadenejo več nadlog ter mu ne povzročíjo oteklin. Začetník naj sí pa pri večjem opravlílu le primérno zavaruje obraz, roke in vrat. Čebele se boje díma, zato kadímo pri delu pípo ali smotko. Lahko jih pa krotímo túdi z dímom tleče gobe ali cunj. Kadar te čebela píči, odstraní hítro želo in stísní píčeno mesto, da ízstísneš vsaj nekaj strupa. Za preprečenje oteklin so svetóvalí že najrazlíčnejša sredstva, med drugim túdi lastno vodo ítd. V splošnem pa dóbro pomagajo mrzlí obkladkí, vlažna zemlja in podobno. — *

Prednja navodíla omenjenega čebelarskega mojstra so na splošno prav tehtna, kratka in jasna. Navajamo jih zlastí začetníkom v pouk.

Razní načíní čebelarjenja

Slavko Raič.

(Dalje).

Zelo zanimíva je Armbrusterjeva razprava o kranjskem čebelarstvu, posebno še o Janší in njegovem delu. Nas Slovence mora le veselítí, da se je tak strokovnjak lotíl proučevanja našega čebelarstva, in da govórí o njem s toliko pohvalo. Razprava íma naslov: Stara in mlada kranjska umetnost razmnoževanja.

V krajíh kjer je čebelarstvo večídel glavní vir dóhodkov, je navadno doma ne le obćudovánja vredna spretnost, ampak túdi ćudovíto znanje vse bolj, kakor se je do sedaj míslílo. Ta spretnost in to znanje se tam navadno neopazno podeduje, kajtí oboje preíde od očeta na sína kot nekakšna tajnost. Zato príde zelo malo tega na dan v písaní besedí, v literatúri.

Takšna dežela, plodovíta v čebelarském gospodarstvu in čebelarském znanju, je območje kranjskega panja, kjer že mnoga stóletja širokí slojí prebivalstva žíve od čebelarstva. Najvažnejší literarní spomeník te čebelarске umetností sta obe kratkí delí Antóna Janšea. Razprava o rojenju, ízšla 1771, pet let po Janševem príhodu na Dunaj, torej priblížno pet let potem, ko se je naučíl nemški, in drugo obšírnejšee delo: Popolní nauk o čebelarstvu, kí ga je ízdal 1775, dve letí po njegoví smrtí, njegov učénec in nasledník Jos. Münzberg.

Seveda se pa v teh dvéh prvíh biseríh čebelarске literatúre odráža le deloma domača čebelarška umetnost in čebelarško znanje kranjskíh čebelarjev, kajtí genialní in vsestránsko nadarjení Antén Janša (bíl je túdi slíkar in bakrórezec) je zelo, zelo prehítel svoj čas. Torej se íz obeh del tega eminentnega duíha da sklepati nazaj na kranjsko narodno čebelarstvo, kakor se zemlja presoja po drevesu, prepólnem sadjá, kí je na tej zemljí zraslo. Túdi tú ní dela ízvršíla le zemlja.

Kranjčí je podólžen panj z najmanjšo prostorníno. Dóbil je danes, morda zaradi povećane trgovíne s čebelami, posebno líčno in nízko oblíko. Velíkost je že dólgo časa normírana, sposóbní kranjci pa uporabljájo pri njem že prave pravcate mobilne umetností.

Panj je mogoče opravljatí, skoro bí rekel, od vseh strání. Kranjskemu čebelarju namreč ní prav níč težko razstavítí na lahko staknjene deske pri kranjčíu skóro tako, kakor sí želi, tako da leží gnezdo pred njím odprto priblížno tako, kakor na kúnčevíh sankáh. Sprednjo in zadnjo končnícó níkolí ne zamenjujejo.

Te nízke panjíče lahko zlóžíjo na májhnem prostóru, v splošnem v čebelnjaku, tako da je do šest vrst druga nad drugo. Že precej časa pa ne skládajo več na prvóten náčin, panj neposredno na panj, ampak postavíjo vsako vrsto na posebno gredo.

Prvótno skládanie, pri katerem torej posameznega panja ní mogoče vzétí ven, je težko združljívo s pravím čebelarjenjem na roje: tako čebelarjenje zelo pomnožuje, na túdi zelo krčí s podíranjem alí s prodájo. Kranjskí čebelarjí s svojími trgovskími čebelnjákí ímajó posamezne vrste panjev postavljene na prečne trámiče. (Značilno je, da je Janša prvótno stísnjenost še bolj zrahljal kakor kranjskí čebelar.)

Narejanje rojev, vzrejanje matic íz čebelje zalege je bílo že v Janševíh časíh známo, da,

„znano celo od pamtiveka“. Če so to takrat v Janševih časih gledali nekoliko po strani, je prav razumljivo; takrat kranjski čebelarji še niso trgovali s čebelami kakor danes.

Pa poslušajmo Janšo samega (Nauk o čebelarstvu § 151):

„Šele v tem stoletju (napisano okoli 1772., L. A.) je prišla na dan (pač v smislu, da je bila „literarno“ objavljena, L. A.) umetnost narejanje rojev po mili volji, ali bolje rečeno, umetnost pomnoževanja panjev, ne da bi čakali naravne roje. Te umetne roje imenujemo v splošnem narejence. Širah misli, da je ta umetnost stara približno dvajset let. Toda jaz lahko trdim, da 80 letni gorenjski čebelarji ne vedo, kdaj se je ta umetnost začela, ampak da vedo zanjo le po pripovedovanju. Tudi to vem, da so na Gorenjskem taki narejenci že 20 let zelo zaničevani in ljudje se jih boje kupiti ter se rogajo tistemu, ki se ne poprime nobenega drugega načina kakor tega umetnega.“

Pristen star kranjski postopek je pa brez dvoma tisti, ki ga je Janša opisal v § 152 svojega Nauka, kako se „iz enega panja napravita dva“:

„Iz polnega panju preženi toliko čebel, kolikor jih zadostuje za roj, z matico vred v prazen panj (§ 97) in zapri zopet oba panja. Vendar polnemu lahko poprej izrežeš odvišno trotož zalego (§ 145). Stari panj postavi daleč proč in mu pusti, da si izpodredi novo matico, če ni nobene v zalogi (§ 150). Novi panj postavi na mesto starega, ker so čebele tega naleta že vajene. Da ga pripraviš k hitrejšemu delu, mu lahko vstaviš kos medenega sata ali tudi zaležene sate iz starca (§ 145).“

Če slišiš čez 13 do 16 dni v starcu matico peti, je to znamenje, da si je vzgojil več mladih matic in da bo rojil. Ko se mlada matica oplemeni, lahko starca odneseš zopet v čebelnjak. Čebele so med tem svoj stari nalet že pozabile.“

Vračanje panja v čebelnjak je pa nerodna stvar. Panj, ki je že itak oslabil, izgubi še enkrat svoje nabiralke. Res pa s tem preprečimo ponovno rojenje. Uvaževanja vredno je pravilo: da pregnanca na starem mestu pripraviš čim prej do tega, da začne z delom, mu lahko vstaviš kos medenega sata ali tudi zaležene sate iz starca (najboljše pač na kobilici-deščici z dvema locnoma).

Iz Janševih navedb ni jasno razvidno, kaj naredijo Kranjci, če v starem, proč postavljenem panju po 13 do 16 dneh slišijo pevko: Saj je nevarnost, da pobegnejo rojiči in da panj, ki je že itak oslabil, še bolj oslabi. Ko čebelar opazi, da je mlada matica oplemenjena, ter potem panj odnese nazaj v čebelnjak, se ponovno rojenje avtomatično močno omeji, kajti v izgubo gre mnogo nabiralok.

Kranjski čebelar naredi pregnanca zunaj čebelnjaka, in sicer brez zalege; tak pregnanec je torej tako rekoč naravni roj. Mali kos medenega ali zaleženega sata, ki ga mu po potrebi doda, nima nič skupnega z narejencem z zalego.

Izrezovanje trotovine pri starcu je olajšano s tem, da satje sedaj ni močno zasedeno. To je v mnogih ozirih praktično, kajti družina potem ne misli tako lahko na takojšnje rojenje, čeprav se godni več matic, saj mora izgraditi še velike vrzeli v satju. Ko družina potem srečno dobi mlado matico, bo rajši gradila čebelno

satje kakor trotovino. Čas obnovitve oz. prave satja je torej ugodno izbran.

Pri tem postopku skladanje neposredno panj na panj ni absolutna ovira. Delo s preganjanjem je zelo olajšano s tem, da panj s starcem razmeroma lahko izvlečemo iz sklada in odnesemo vstran, vse drugače kakor pri kakšnem „čebelnjem zidu“ ali v marsikaterem modernem čebelnjaku.

Če hoče današnji Kranjec družine zelo pomnožiti in s tem hkrati vzrejati matice, postopa drugače; to je Armbrusterju sporočil Götze. Razdeli namerč gnezdo svojih dolgih kranjčev na več delov, navadno na štiri. Vsak del ima zalego vseh razvojnih dob, posebno tudi najmlajše. Vsak del si izpodredi matico, če nima stare. Še enostavnejše je, če se taki družini že prej vcepijo matičniki. Zopet dokaz o krepkem mobilnem čebelarstvu pri kranjskem stabilnem čebelarstvu. Če Kranjec uporabi za posamezne dele navadne kranjčice, dene vsak del razdeljenega gnezda zanj, torej v največji oddaljenosti od žrela; čebele namreč s tem prisili, da s hitrim izdelovanjem satja pridejo zopet v stik z žrelom, prav tako kakor pri takozvanem „Drehrumphu“, opisanem na str. 13 tega letnika Sl. Č.

Ta novi kranjski postopek se da načelno uporabiti pri panjih z nakladami. Seveda bi morale biti posamezne naklade majhne, če hoče čebelar dobiti dva ali celo tri narejence. Iskanje matice ni potrebno; delo gre torej hitro od rok. Pri nedeljivih mobilnih panjih se da seveda ta postopek tudi uporabiti s tem, da satje gnezda razdeliš na več narejencev z zalego, toda potem je pač treba uporabiti bodisi mnogo normalnih panjev, ki so za ta namen mnogo preveliki, bodisi posebne zmanjšane panje.

Janša.

Pomen Janše za čebelarstvo se da označiti z njegovimi lastnimi besedami. Te besede so priznanje o njegovem lastnem prizadevanju. In ker je svoja prizadevanja v velikem obsegu uresničil, označuje te besede zares njegov pomen.

„Tu bom opisal način svojega čebelarstva z gospodarskega stališča, ki mi prinaša vedno zelo lep dobiček. Zabranjujem rojenje in ga pripušчам samo toliko, da izpolnim število prodanih panjev. Dobim več medu in voska ter hkrati pomladim svoje stare panje, da ne prebiva nobena družina čez dve leti na starem satju. Čebel ne morim, da bi dobil med in vosek, temveč jih ohranim čvrste in zdrave, da mi prihodnje leto zopet prinesejo voska in medu. Ne izpodrezujem, kakor nekateri, to leto eno polovico, prihodnje leto drugo polovico z zalego vred. Tej prizanašam zelo pazljivo ob vsakem času, da pozneje tudi sodeluje. Naj bi se vendar naučili tisti, ki svoje čebele najprej z roji pomnože, da jih potem lahko zopet pomore, pa tudi tisti, ki pustijo, da njihove čebele po mili volji roje, pa potem od lakote pomro, nadalje tisti, ki puste čebele vedno na starem satju, da v njem tudi poginejo, in tisti, ki pri pomladitvi svojih starih panjev z dvoletnim izpodrezovanjem polovice izrežejo hkrati polovico zalege! O da bi se ti naučili, pravim, bolje ravnati s čebelami, s temi tako koristnimi živalicami! Potem bi imeli od njih mnogo večji dobiček, kakor ga imajo sedaj s svojim

ravnanjem.“ („Poseben način pomnoževanja medu s pomlajevanjem panjev“, § 174 Nauka.)

Janša je imel doma kot otrok nadarjene kranjske čebelarke družine izvrstno čebelar-sko šolo. Nadaljnjo naravnost neverjetno iz-obrazbo si je pridobil sam in je predelal, sicer šele pozno, tudi strokovno literaturo, ki je bila takrat na razpolago. Med drugim navaja na kratko Reaumurja in Širaha.

Toda Janša se je užil čitati in pisati šele v 33. letu, nemškega jezika pa, ki je v njem pisal in očitno samo v njem užival čebelar-sko literaturo, šele ko se je preselil na Dunaj, torej šele kakih 7 let pred svojo smrtjo. Da je kot izredno močan duh in kot odličen opazo-valet mogel ustvarjati iz lastnega, se vidi iz mnogih okolnosti. Prizna pa tudi v uvodu svoje „Razprave o rojenju“:

„Ta opazovanja in posebno čudovita umet-nost in marljivost čebel so v meni že v moji mladosti vzbudila potrebo, da teh malih stvarc nisem samo vzljudil, ampak da sem njihovo umetno delovanje zasledoval vsak trenutek, ki sem si ga za to mogel prihraniti; silna rado-vednost, ki me je v tem oziru prevzela, me je vzbudila, da sem globlje in globlje pronik-nil v njihovo ustavo, njihov red, delo in skriv-nosti.

Cim bolj so se množila odkritja, ki so mi pri njih uspela, je tudi moja ljubezen do njih bolj in bolj rastla, da je potem čebelarstvo po-stalo moj glavni poklic. In smem si laskati, da mi je po teh dolgoletnih opazovanjih in posku-sih pač malo tega ušlo, kar je vredno pozor-nosti pri oskrbovanju čebel.“

Sicer kaže eno mesto (§ 151) prav tako spo-štovanje domače čebelarke tradicije, kakor tudi njegovo sigurnost celo proti slavnim čebelarskim veličinam (Širah). Iz tega mesta se vidi, da so kranjski čebelarji nekako v času po tridesetletni vojni prav dobro poznali nare-jence in s tem možnost, da si osirotela družina vzredi novo matico iz čebelne zalege. Če Janša prav o tem piše tako samozvestno in jedrnat, je torej imel že doma dobro podlago za svoja raziskovanja.

Moglo bi se zdeti čudno, da so kranjski kmečki čebelarji tako dobro vedeli, kako je treba narejati roje. Vsekako so njihovi kranji-či z 20 do 45 vsebine in kranjska paša s svojo erica carnea gotovo pospeševali naravno rojenje. Zato so iz svoje bogate izkušnje teme-ljito poznali naravno rojenje, čeprav je z nji-hovimi čebeljniki s tesno zloženimi panji zdru-žena marsikatera neugodnost za čebelarjenje na roje. Precej neugodno pa je bilo tako po-stavljanje čebel za narejanje rojev, ki se da pač mnogo bolje izvršiti, če so panji postav-ljeni vsak za sebe (ali pa če niso zloženi tesno drug poleg drugega, kar je priporočal Janša). Če se kranjski kmečki čebelarji še danes niso oprijeli skladanja, ki ga je predlagal Janša, je prav to najboljši dokaz, da je novotarija prist-no Janševa.

Janša je ostal pri kranjiču, spoznal je pa tudi velike prednosti z nakladami v pokrajinah severno od njegove domovine. Združitev obeh, navidezno tako si nasprotujočih sistemov je ustvarila stabilni sistem, ki temeljito prekaša marsikateri današnji mobilni sistem. Janša je imel že neko vrsto mobilnega čebelarstva, in tako se ne smemo čuditi, da mu je uspelo to-liko odkritij „pred časom“.

Janša je tesno skladanje kranjičev tako zrahljal (deloma celo brez prečnih nosilcev), da je vsakemu panju dal lahko nastavek (vča-sih celo še enega ob strani). § 161: Prostor pa se da povečati z dodatki, t. j. z nastavki, pod-stavki, z dokladami v sredi, zraven, zadi“. Ka-kor kaže slika in besedilo,* upošteva med nji-mi najbolj nastavke (to je kranjiča nad kranjičem, ki sta med seboj zvezana z vehami). Tako kaže slika II. na njegovi 3. tabeli, da je Janša naredil poskus, da bi magazinski princip (več nizkih nadstropij s prečnicami) prenesel v še večjem obsegu na kranjiča. Vendar se ta novotarija, kakor rečeno, ni mogla trajno uve-ljaviti. Tudi v tem oziru čebelarji Kranjci še sedaj, kakor so pred Janšo. Morda je Janša prežgodaj umrl; morda bi se bil sicer odločil popolnoma za pravi magazin.

Bilo bi zelo želeli, da bi točneje vedeli, ali je premični posamezni sat na kobilici (ki s svojima dvema lokoma drži sat in se tako po-rine v panj) Janševa lastna iznajdba, ali pa je bila znana že kranjskim kmečkim čebelarjem. Meni se to zdi verjetno. (Primerjaj zgornj na str. 4 navedeni § 152, na koncu.) Če kranjski čebelarji delajo roje in če so posebe Širahovo prevaro, (da so iz dodane čebelje zalege dobivali maticnike) že dolgo prej uporabljali, potem bi bila ta priprava zelo porabna (imam pa dokaze, da je tudi drugod v rabi) da se n. pr. odpomore brezupno osiroteli družini z vstavit-vijo čebelje zalege.

Da je Janša tako odlično poznal vse posa-meznosti pri razvrstitvi gnezda, vse posamez-nosti razmnožitve in razvoja, makroskopijo (in zdravljenje!) hude gnilobe, vse posameznosti škode, ki jo povzroča voščena večša, je vredno tem večjega priznanja, saj ni mogel redno raz-stavljati satje v celoti, saj ni razpolagal s pred-nostjo premičnega satja.

Sicer je posamezne dele kranjiča poljubno razstavljaj, tako da je imel gnezdo pred seboj skoro tako kakor pri kunčevih sankah. Tudi pri tem je šel pač dalje kakor njegovi rojaki.

Ker je Janša po lastnih navedbah že davno poskušal prodrati v skrivnost čebelnega življe-nja, je pač gotovo, da že v svoji domovini ni zlagal svojih družin tesno drugo poleg druge in da je izdeloval panje tako, da so se dali popolnoma razstaviti. Prave umetnosti čebelar-jev z magazinskimi panji se je bržkone naučil šele na Dunaju, kjer je okoli sebe videl koše (deloma z nakladami) in panje z nakladami. Očitno so slavnati magazini na njegovi III. tabli, slika 7-9, prej doma na Dunaju kakor na Kranjskem.

Janšev „posebni način, pomnožiti med in vo-sek s pomlajevanjem družin“ (Nauk, § 175 do 177), je brez dvoma metoda z nastavkom, torej metoda magazina, ki na Kranjskem ni doma. Ta način je pozneje postal znan posebno po Ehrenfelsu. Da bi se ta lepa metoda dala od Janše pričakovati, je jasno; jasno je pa tudi, da ne smemo izključevati tuje pobude. Poslušajmo njega samega.

§ 175. Prvi postopek. Spomladi posta-vim n. pr. 4 panje A, B, C, D. A in B imata dvoletno, C in D lansko satje; A in C sta precej dobra, B in D slabša panja. Pustim jih, da le-tajo, dokler si ne vzrede dovolj čebel, nastav-ijo še precej zalege in pokažejo vsa znamenja,

* V „Nauku o čebelarstvu“.

da se pripravljajo na roj (§ 46). Panj A preženem zjutraj ali zvečer z dimom v prazni panj (§ 97) in postavim vanj dva po eno dlan zaležena sata in A za začetek gospodarstva. Nato postavim E na prostor A. Panj A združim kot nastavek s C kolikor mogoče hitro, da se zalega ne prehladi. Panj E ima mnogo več čebel kakor prvec in je pri prav dobri paši lahko v 10 dneh zopet popolnoma izdelan z novim satjem. Tako je E pomlajen in je njegovo rojenje prav gotovo dolgo časa preprečeno. Panj C bo pri dvojnem delu zase in za A svojo pridnost tudi povojil.

§ 176. Drugi postopek. B in D pustim kot slabša panja še dva ali tri tedne, da delata. Nato ravnam z njima kakor prej z A in C. B preženem v prazni panj F in ga postavim na prostor panja B. B pride kot nastavek na D. Tako sta A in B pomlajena v E in F. C in D imata A in B kot dobra nastavka. Pri vseh štirih je rojenje preprečeno. Vsi štirje so dobri panji. Nekaj časa mi ni treba čakati rojev ter lahko opravljam drugo delo.

§ 177. Tretji postopek. Čez nekaj časa moram vendar pogledati. Oba boljša panja E in C z nastavkom A bi se vendarle utegnili pripraviti na roj. Če je še zgodaj v letu in je pričakovati še dobro pašo n. pr. na ajdi — vzamem začetek avgusta — preženem čebele iz panja C in njegovega nastavka A v prazni panj G. Če bi bil ta za toliko čebel premajhen, mu naredim takoj še z enim praznim panjem nastavek ali podstavek. Ko izrežem iz A zadelane medene sate, napravim z njim zopet nastavek na E. Prav tako preženem B in D v H in nastavim B na F. Imam torej na treh, namreč na E, F in G, morda tudi na H še četrti nastavek; in če je leto prav ugodno, naredim lahko pač še po dva na en panj. Zadnje nastavek odvezam na jesen in izrežem iz vseh med in vosek v svoj prid.

Kdor si hoče čebelarstvo nekoliko povečati, si mora preskrbeti le matico za čebele v katerem izmed nastavkov (§ 148, 150).

Janša urejuje svoje panje na pare. Vsaki družini z dvoletnim satjem se pridruži enako močna družina z enoletnim satjem. Začne z najmočnejšimi skupinami, ki bi najprej rojile. Najboljši dvoletni panj A, ki bi torej kmalu rojil, prežene. Kot pregnanec E ostane na svojem starem prostoru (obdrži torej svoje nabiralke, razkropljene se lahko združijo s svojimi starimi sestrami). Stari panj s satjem in zalego pride kot nastavek na družino C (z mladim satjem), ki mu je enakovredna. Panj z nastavkom A je izredno močan, ima pa seveda tudi dvojni prostor. V nastavku A napolnijo čebele z medom dvoletno satje (ki se potem s podiranjem odstrani). Po dveh letih je torej staro satje odpravljeno in se obnovi. Med tem sta se B in D tako okrepla, da se lahko prežene B (z dvoletnim satjem). Ta pregnanec F pride na mesto panja B, torej na svoje staro mesto. B pride s satjem in zalego kot nastavek na D. Seveda panji z nastavki že zaradi tega ne bodo kmalu rojili, čeprav so bili ojačeni, ker imajo dvakrat večji prostor in morajo nenadoma gojiti dvakrat več zalega. Okrepijo se izredno hitro. Če bi potem hoteli rojiti, jih je treba pregnati in jih kot pregnanca G postaviti na staro mesto.

Vsakdo mora vedeti, da ima Janšev princip danes še mnogo možnosti. Nekaj o tem pozne-

je, ko bomo izpregovorili o Janševih učencih.

Kakšno korist bi temu postopku prinesla matična rešetka! Dado se pridobivati medene pogače, če se nastavku A (in B) izreže satovje s pokritim medom in se potem dalje porabi kot nastavek, n. pr. na E in F.

Janša je bil v nekem oziru nasprotstvo svojih rojakov. Gorenjski prijatelji čebel so delali z naravnimi roji v majhnih panjih, Janša z umetno vzrejenimi maticami in v poenostavljenih magazinih, torej zavedno brez rojev. Presenetljivo je, kolikokrat in kako ob sebi umevno zahteva tudi od svojih čitateljev (učencev): „Dodaj oplemenjeno matico.“ Gorenjci so se kaj radi posmehovali umetni razmnožitvi. Panje so ali podirali ali pa so bili pri obnovitvi satja morda nekoliko brezobzirni proti zalegi (n. pr. tisti, ki so zaradi načrtne obnovitve izpraznili polovico panja). Janša se je bil naučil, da je satovje sicer tudi načrtno obnavljal, toda na način, ki je bil čebelam mnogo prijaznejši, in sicer tako, da je iz starega gnezda naredil medišče, ga dal zanesti z medom in potem podrl.

Razlika med Gorenjcem, prijateljem rojenja, in dunajčanom Janšo ima deloma svoj vzrok v paši. Kajti gorenjska erica carnea (resa) mora vsakega čebelarja narediti za prijatelja naravnega rojenja. Na Dunaju rojenje pospešujočega vresja ni.

Na Dunaju se je Janša sicer naučil uporabe nastavka, težko pa umetne vzreje matic. To je takrat na Dunaju prav gotovo povzročilo zelo veliko začudenje. Pa so tudi Širahovo prevaro tako občudovali, da je moral Janša v svoji premoči poudariti, „da gre za umetničenja, ki jih na Kranjskem že dolgo poznajo in ki so deloma že dogospodarila“. Če poleg tega še uvažujemo, kako zmagovalno, duhovito in jasno, pa tudi kako otroško prostodušno in čustveno je Janša svojo umetnost prikazal, razumemo, da je veliko in malo — tudi dvor carice Marije Terezije — verno poslušalo mladega slovenskega čudodelca in da je zanimanje za čebelarstvo postalo splošno. (Patent Marije Terezije.)

Pojavlja se ugovor proti mojim „Načinom čebelarjenja“: prinašaš nam mnogo preveč načinov stabilnega čebelarjenja! Mislim pa, da to lahko zagovarjam. 1. Pred vsem so naši predniki mnogo več vedeli kakor mi domnevamo. „Stabilno ero“ odlikuje izrazita čebelarška umetnost in zmožnost (bilo je seveda tudi sušmarjev kakor v vseh časih). Čebelarstvo zna nje prejšnjih stoletij lahko preziramo samo v našo škodo. 2. Marsikatero opravilo je bilo pri stabilnem delu bolj zamotano, toda celotni načrt in prikazovanje celotnega načrta je pri stabilnem čebelarstvu mnogo enostavnejše (in s tem didaktično posebno dragoceno), ker odpadejo n. pr. vse mogoče mere satnikov in mnogo igrčkanja. 3. Poučevati način čebelarjenja pomeni poučevati, kako se gospodari. So gotovo gospodarski veleumi (podobno kakor so vojaški), ki padejo morda kot mojstri z neba. Toda večina se ti radi zabavajo z enakorodnimi veleumi iz zgodovine po ovinku čitanja in študija. Sicer gre v obeh primerih za to, da se na velikem številu primerov izobrazujemo in vadimo. 4. Končno ustreza zgodovinski pravičnosti, če kak postopek imenujemo po tistem, ki ga je duševno ustvaril, in ne po poznejših „veličinah“. Mnogo načinov čebelarjenja pa se je rodilo v stabilni eri.

● Kotiček za radovedneže

1. Razmere me silijo, da moram opustiti dosednji način čebelarjenja in se bolj poprijeti pridobivanja medu. Rad bi število trotov v panjih omejil. Kako naj to storim? Kako naj se znebim že izletajočih trotov? P. J. v Zg. K.

Če že nameravate trote preganjati, ne smete začeti na napačnem koncu. Panju morate onemogočiti gojitev trotje zalege čez mero. To dosežete, če mu pustite bolj malo trotovine. S trotovino „pokažene“ sate izločite iz plodišča, na osmem satu (od leve na desno) pa pustite čebelam toliko praznega prostora, da lahko zgrade za pol sata trotovine. V zgornji del pritrdite polovico satnice. Vsako leto, aprila meseca, spodrežite staro trotovino, da zgrade čebele novo.

Že dorasle trote lahko polovite s pastjo za trote, ki jo pritrdite na žrelo. Dobite jo v DČ. Zapomniti si pa, da bi v tem primeru zvonili po toči. Za trotjo zalego in preživljanje trotov so čebele že potrošile, kar je bilo treba.

2. Kakšno stališče zavzimate glede pristriževanja matičnih kril? Imel sem prilično opazovati, kako je taka matica hotela zleteti z rojem in padla na tla. Roj se je vrnil, matico sem pobral in porabil pri narajencu. Isti vpraševalec.

Pristriževanje kril so uvedli Američani, da bi s tem onemogočili uhajanje rojev na vnanjih pasiščih (stojiščih), ki niso pod stalnim nadzorstvom. Matica pade na tla, roj se pa vrne. Drugca je lažje preprečiti kakor prvca. Recimo, da ste danes pri vnanjih čebelah in pregledate panje. Matičnikov niste našli. Potem vas osem, devet dni ni blizu. Medtem so nekateri panji že rojili, kar pri pregledu doženete. Matice so matičnike zalegle takoj po vašem odhodu, v drugo pa panji niso mogli rojiti, ker še ni bil prišel čas za to. Sedaj jim lahko prekrižate račun. S takim postopkom izgubite najmanj rojev. Zavoljo tega se pristriževanja kril poslužujejo radi tudi naši prevaževalci. Nekateri čebelarji skrajšajo krila samo zavoljo kontrole starosti njih matic.

Pristriževanje kril je grdo čebelarsko opravilo, ki ga nekateri čebelarji najstrožje obsojajo. Na tla padle in od svojih čebel zapuščene matice poginejo od lakote in se pri tem — po naših mislih — dolgo mučijo.

Tudi pri zaleganju matica menda potrebuje krila, da se z njimi opre na satje, kadar poteguje zadek iz celice. Morda se to človeku le zdi, kajti dokazano je, da matice s pristriženimi krili ravno tako dobro in pravilno zalegajo.

Stališče pisca teh vrstic v tej zadevi je: komur se ni bati, da bi mu roji uhajali, naj matice raje z barvo označuje. Mene moti že zavest, da so v panjih matice, ki sem jih sam pohabil, jim pristrigel krila. Toda sila kola lomi, zato se prevaževalec vselej ne bo mogel izogniti striženju kril.

3. Kako bi bilo, če bi čebelar, ki bi imel čebele v tuji paši, prestavil vse družine z matico vred v medišče, prazne sate iz medišča pa dol. Zaradi rešetke in zaprtega zgornjega žrela, bi matica ne mogla z rojem. Isti vpraševalec.

Panj bi vseeno rojil, kajti v medišču izolirana matica ga od tega ne bo odvrnila. Kadar se v družini prebudi rojilni nagon, zaleže matica matičnike. Ko pride čas, bo skušala kakor že koli iz panja. Včasih bo roj izletel brez nje in se čez čas vrnil, umoril staro matico in kasneje rojil s pevko. Mladih matic tudi rešetka ne more zadržati v panju. Mnogokrat se zgodi, da panj vdruugo ne roji. Čebele podrejo matičnike in v plodišču zavlada pevka. Kaka preganjana mladica pa uide skozi rešetko v medišče in pritegne nase del čebel, tako da nastaneta dve družini, ki ju loči le rešetka, imata pa skupno žrelo za izletavanje, in sicer spodnje. Zgornje je zaprto; kljub temu se zgornja matica oprašči. Šele nekoliko dni po prahi, ko ji jajčniki nabreknejo in se zaradi tega njen zadek močno zdebela, ne more več skozi rešetko.

Pravite, da nameravate začeti s čebelarjenjem na med. Ravno zaradi tega ne smete imeti plodišča v medišču. Če je paša količkaj dobra, odlagajo čebele med v medišču in jemljejo s tem matici prostor za zaleganje. Družina potem kmalu oslabi. Presneto dobra paša bi morala biti, da bi čebele začele nanašati med tudi v prazne sate v plodišču. Tedaj tudi s tem načinom preprečevanja rojenja ni nič.

Ne preostaja vam drugega, kakor redni obiski čebel na tujem pasišču. V rojilni dobi mora to biti na vsakih pet, šest dni. Na toliko časa je treba vse panje natančno pregledati, če nimajo morda matičnikov zaleženih. Zamudno in neprijetno delo, a neizogibno, če nočete škode. Še tako in tako se bo pripetilo, da bo na vse zadnje le kaj

narobe. V takih razmerah mora vsakdo s tem računati. Tudi za vas ne bo izjeme.

Odgovoril sem vam, kolikor mi prostor dopušča, a boljše bi bilo, da ste prišli osebno, da bi se še bolj pomenila.

4. M. J. v B. v. Odgovor boste našli v prihodnji številki v članku „Ogrščico in repico bomo sejali“. Preberite tudi odgovor na 3. vprašanje v SČ l. 1939, str. 159. Setev po bregovih se ne bi obnesla, ker je repica kulturna rastlina, ki uspeva le na dobro obdelani in gnojeni zemlji. Kljub temu pozkusite. Seme bo pred jesensko setvijo gotovo na razpolago.

5. Imam lansko matico s hromo levo zadnjo nogo. Ali naj jo spomladi zamenjam? J. K. v R.

Ne prenaglite se! Morda je izvrstna plemenka, ki bo v polni meri zadostila svojim materinskim dolžnostim. To boste lahko presodili šele ob prestavljanju, ko je v panju največ zalege. Če boste videli, da je panj močno zaostal in ima bolj raztreseno zalego, tedaj kar stran z matico, da si panj izpodredi novo.

Ohromelost ene izmed zadnjih nog je vselej pozornosti vredna. Hiba ovira matico pri zaleganju, ker se ne more pošteno opreti na zadnji nožici, ko poteguje zadek iz celice. Mnogo manj jo moti hroma sprednja noga.

6. Kako bi pregnali črva iz podnice A. Ž. panja? F. B. v L. Napojite les z dobrim terpentinom ali pa salmijakovim cvetom. Obnese se tudi solna kislina, ki jo vlijete v rove. Tudi večkratna napojitev lesa z mešanico soli in luga, kakršnega uporabljajo v milarnah, učinkuje dobro.

Najboljše pa je, če že pri novih panjih skrbimo, da se črv ne more naseliti. Z vročim firnežem, ki mu primešamo četrtno pravega (močnega) terpentina, večkrat napojimo dno panja na notranji strani. To varuje les ne le pred črvi, marveč pred trohnobo sploh.

● D r o b i r

Ur.

Poraba medu v Ljubljani od leta do leta narašča. L. 1939. je bilo uvoženega 28.840 kg, l. 1940. 33.875 kg, lani pa kljub slabi letini 48.617 kg.

Upajmo, da se bo konzum tudi v bodočih letih tako stopnjeval. Potem ne bomo več v skrbeh, kam ob dobrih letinah z blagom. Spominjam se časov, ko Ljubljanci niso poznali drugega medu kakor ajdovca. Da bi kdo redno užival med — Bog nas varuj, to bi bila velika potrata! Samo ob praznikih za medene potice in pri kakem hudem prehladu so ga poznali. S prvimi steklenicami s točenim medom sem krošnjeval po Ljubljani od Poncija do Pilata, preden sem jih spečal tucat po 1 kg. Delikatesar Stacul jih je potem imel v izložbi skoraj leto dni, preden so šle v denar. Odnehal pa nisem in krog kupcev je naraščal od leta do leta. Ljudje so bili do „novega“ medu strašno nezaupljivi. Poznali so samo strd in med v satju, ki pa si ga lahko dobil samo jeseni pri svečarjih, ali pa pri kmeticah na trgu. Za 5 kr so dali že lepo rezino. Namesto v papir jo je prodajalka zavila v list od zelja, kar je bilo tiste čase tudi za surovo maslo običajno.

Kaj je točen med, nihče ni vedel. Tako blago je bilo „sumljivo“. Nič ni zaleгло, če si še tako zgovorno dokazoval, da je edino točeni med resnično čist in na higijski način pridobljen, nezaupanja se ljudje dolgo niso mogli orestiti. „Železna srajca“ velja tudi za oči! Masikdo mi je tožil, da dobre strdi nikjer ne more dobiti. Vsaka se pri kuhi zelo peni in izmetava „moko“. Priliko sem porabil in razložil, da pene niso moka, marveč večinoma sok zalege, ki jo medicarji sprešajo z medom vred. Ravno poudarjanje tega je največ zaleгло, da so ljudje nehali kupovati „strd“ in začeli segati po točencu. Sedaj je narobe: strd je v očeh konsumentov sumljiva, tekoč med pa pristen...

Svojevrstni rekord. So čebelarji, ki se čudijo, če zvedo, da je kdo peljal na enem samem avtu 80, 90 A. Ž. panjev v pašo. Le kaj bi rekli, če bi slišali, da jih je g. Košak z Grosupljega vozil že 130? Res jih je lani naložil toliko in srečno pripeljal v ajdo. Rad bi bil videl tisti avto. Je že morala biti preklicano velika „pošast ropotajoča“, da je zmogla toliko breme in „požrla“ takšno skladanico panjev. Stokrat škoda, da takih rekordov ne ujamejo na ploščo in razveselijo oči čitateljev SČ z zanimivo

sliko. Gospod Košak, poboljšajte se, če nočete zamere nas vseh!

Spodnja vrsta panjev pozimi najbolj trpi. To je bilo znano že našim davnim čebelarским prednikom, zato so spodaj in zgoraj namestili najmočnejše panje, v sredini skladanice pa slabejše (drugce, tretjevce). Razume se, da so to storili le tisti čebelarji, ki so čebele že jeseni prenesli ali prepeljali v zgodnjo spomladansko pašo, v reso. Kar je spodnja vrsta čez zimo bolj oslabela, so zravnale spomladi čebele iz drugih panjev, ki so ob hladnejšem vremenu padale na „bertah“ (desko pred panji). Zaradi težkega tovara in premrlosti se niso več mogle dvigniti in jim ni drugega preostalo, kakor rešiti se v toplo zavetje najbližjih panjev, večinoma v kakega v spodnji vrsti, v tistega, ki je bil „pred nosom“. To neprosvoljno ojačevanje spodnjih panjev je toliko zaleglo, da so bile družine v njih kmalu zopet najbolj močne.

Kako pa je s to stvarjo pri A. Ž. panjih? Na podlagi dolgoletnih opazovanj in primerjanj lahko rečem, da je spodnja vrsta vselej precej slabša kakor ostali dve. Najboljša je zgornja, če je bila čez zimo dobro zapažena. Spodnja pozimi preveč trpi zaradi hlada, ki jo zdeluje od spodaj. Dno panja je pretanko, da bi družino zadostno varovalo, zato spodnji panji tudi najbolj močijo. Mnogo boljše prezimuje spodnja vrsta, če stoje panji na debelejši plasti listja, mehke otave ali žaganja. Spodaj na tramiče pribijemo deske, nastalo votlino pod panji pa natrpamo s kako od omenjenih snovi. Še boljše je, če prezimujejo spodnje družine v mediščih, kjer so bolj na toplem.

Pri A. Ž. panjih se ne smemo zanašati na „bertah“ Ponavadi ga ni, kar je velika škoda. Mnogo čebel se spomladi zaradi tega ne more rešiti in otrpnejo na tleh, kamor so upehane padle.

V letošnji zimi se učinek mraza na spodnji vrsti A. Ž. panjev očitno pozna. Žrela teh panjev so polna sreža, zgornji vrsti pa čisti.

Kostanjeva paša v Ljubljani je mahoma postala dobra, tako dobra, da so tuji čebelarji začeli dovažati čebele v to pašo. Škoda truda, denarja in časa! S kostanjem v Ljubljani ni nič. V 30 letih sem samo enkrat točil kostanjevca, običajno pa čebele ne dobe niti toliko, da bi se panji pošteno zalegli. Vsako leto nam kaka ploha podre vse nade in naguba čela. Le vkup,

le vkup uboga gmajna, bo vsaj več kislih obrazov.

Vzornih čebelarstev in čebelarjev nam je mnogo bolj treba kakor velikega števila panjev. Je že prav, da se govori in piše o nezadostnem ali celo slabem izkoriščevanju medenih virov, toda s tem ni rečeno, da bomo temu pomagali z zvišanjem števila panjev, zlasti tam, koder je kapaciteta domačega pasišča že do skrajnih meja izrabljena. Žalibog se med čebelarji premalo razmišlja, za koliko panjev je v normalnih letinah v kakem okolišu paše. Nekoč sem opozoril čebelarja, ki mi je postavil čebele prav pred nos, naj vendar uvažuje, da je paša tako revna, da še za prejšnje čebele ni kaj bere. Še danes slišim njegov smešen odgovor: „Bomo pa vsak nekaj dobili.“ Pa ravno ta čebelar je največ dobil, namreč strašansko dolg nos.

Mnogo bolj bi koristili našemu čebelarstvu in narodnemu gospodarstvu, če ne bi množili števila panjev, pač pa zboljševali njih kakovost. Prav gotovo bi potem dosegli večje uspehe in se marsikako leto izognili nepotrebnim stroškom za ohranjanje družin, ki jih stalno zdeluje sušica.

Pri nas niso redki čebelarji, ki se jim je zavrtala v glavo misel, da je čebelarstvo nič koliko dobičkanosno in da najpreje obogatiš, če si omisliš veliko panjev. Nič ne marajo za svarila, češ da jih rodi nevoščljivost. Mislim, da so jih zadnje letine vendarle nekoliko zmodrile, če pa ne, jih bodo bodoče. Kar je zidanega na pesku, nima trajnosti. Ostala bodo le vzorna čebelarstva in tisti čebelarji, ki ne operirajo s številom panjev, mraveč s kakovostjo družin in, kar je glavno, z izdatnostjo pašiča, kjer imajo čebele večji del leta.

Pa, prosim, nikarte misliti, da je za vzorno čebelarstvo treba kup denarja. Nimam pred očmi razkošno zgrajenega čebelnjaka in čez mero vsakovrstnega ter najmodernejšega orodja. Glavne reči so priprosti, toda lični in praktični čebelnjak, solidno izdelani panji, v njih pa junaške družine, kakor se je izražal pokojni čebelar Pavlin, kadar je hotel poudariti moč panjev. Tudi nekoliko dobrega in pripravnega orodja je treba, a ne preveč, da ni bolj v napotje kakor za rabo. K takemu čebelarstvu pa spada tudi dober čebelar, ki ve kaj hoče in kaj mora, da mu čebelarstvo ne bo samo v breme, marveč kdaj pa kdaj tudi skromen vir dohodkov. V čebelnjaku najde vedno kaj opravila, da se izogne dolgočasu in pohajkovanju. Tam

najde zavetje in uteho v kritičnih življenjskih dneh in časih. Tam gori večna luč pozabe vseh tegob, ki ogreva tudi srce in požlahtnjuje misel. Ljubezen do prirode prevzema čebelarja in mu odpre oči za vso lepoto in zanimivost življenja prirode. Ali ni že vse to vredno, da postaneš vzoren čebelar?

Za našega „Čebelarja“! Še vselej, kadar je bilo treba in sila, smo dokazali, da so naša srca na pravem mestu. V teku let se je naše osrednje društvo razvilo v močno organizacijo, ki je ustvarjajoče in poživljajoče delovala pri pospeševanju čebelarstva. Najlepši dokaz zavednosti in zdravega smisla za skupnost pa predstavljata Janšev dom in Društvena čebelarna, ki bi brez njih sploh ne mogli izvrševati prevzetih dolžnosti in obveznosti do čebelarstva. Vse to nam je bilo mogoče ustvariti le s pomočjo zavednih in požrtvovalnih čebelarjev, ki so trdno stali okoli osrednjega društva, mu pomagali in gradili in tudi z denarnimi prispevki pripomogli, da sedaj lahko uspešno in nemoteno deluje za procvit čebelarstva.

V okrilju osrednjega društva je ostala komaj dobra četrtina dosedanjih članov in pojavile so se resne skrbi, ali bo mogoče Slovenskega čebelarja še izdajati. Stroški za tisk so tako veliki, da jih društvo samo brez pomoči čebelarjev prav gotovo ne bo zmoglo. S tem je povedano vse!

Ali si morete misliti naše društvo brez glasila? Kaj bi rekli zavedni čebelarji, če bi njih stari prijatelj, učenik in vodnik — Slovenski Čebelar — začel prihajati v hišo le vsake kvatre in še takrat shujšan? Kako bi nam bilo pri srcu, ko bi ga nekega dne več ne bilo? Kdo naj nas potem bodri, vodi, nam daje nasvete, nudi zdravduhovno hrano? Kje naj se potem razgovorimo o vsem, kar nas bega pri čebelarjenju, komu naj zaupamo naše skrbi in našo radost v lepih časih? Brez „Čebelarja“, nobenega življenja, nobenega napredka!

Sedaj, ko je sila velika in gre za ohranitev najdragocenejšega kar imamo, ne sme biti med nami nikogar, ki ne bi storil svoje dolžnosti. Stari člani morajo ostati zvesti in se še tesneje nasloniti na društvo.

***Sadite medovito drevje,
zlasti ivo in črešnje!***

Nemogoče se nam zdi, da bi kdo ravno sedaj, ko nam je potreba enodušnosti kakor še nikdar, zapustil naše vrste. Nasprotno, kdor še ni član, naj sedaj postane, da rešimo našega „Čebelarja“.

Ni lepšega kakor zavest, da je človek kaj dobrega storil za skupno stvar. Kako malo truda je treba za pridobitev novega člana in mu s tem pomagati, da sčasoma postane čebelar v pravem pomenu besede. Dajmo se zaradi tega prav živahno lotiti nabiranja članov, da nas bo več in da bomo potem še bolj strnjeni lažje vztrajali.

Pripis. Vsem dragim prijateljem in znancem se prav toplo zahvaljujem za dosedanja zvestoba in se udano priporočam za nadaljno naklonjenost

Vaš „Slovenski Čebelar“.

Novo ločilo pri izdelovanju satnic z ročno stiskalnico je črna voda, ki jo dobimo pri kuhanju voska, zlasti če so bile voščine še nekoliko medene. Vodi dodamo malce gorilnega špirta (in medu, če so bile voščine suhe). Poročevalec v „Bayrische Biene“ pravi, da se to ločilo čudovito dobro obnese, boljše kakor katerokoli, saj se mu ni pokazila niti ena satnica.

Gradilni satnik in preprečevanje rojenja. V „Niedersächsischer Imker“ je nekdo omenil, da v listovnih panjih, med katere spada tudi A. Ž. panj, gradilni satnik ne nudi zanesljivega poroštva, da panj ne bo rojil. Zaradi svoje namestitve v prečni legi zadaj za satnjo ni spojen s pravim gnezdom tako popolno, da bi čebele čutile potrebo dograditi tudi ta nedodelani del (gnezda) in bi potem ne rojile. K temu je urednik lista pripomnil sledeče, kar utegne koristiti tudi našemu čebelarju:

„Urednik že dolgo uporablja gradilni satnik kot sredstvo za preprečevanje rojenja. Gradilni satnik stoji vedno kot drugi sat na desnici plodišča, na levo kot tretji sat pa dam satnico, ki jo čez teden dni pomaknem za eno mesto proti desni. S to mehanično razporeditvijo se izognem slehernemu iskanju. Z grajenjem satja na obeh straneh gnezda sem po mojem mnenju dosegel, da rojenje skoraj popolnoma preprečim, ali pa ga zavlečem čez glavno pašo. Čim čebele v gradilnem satniku ne delajo več z vnemo, vem, koliko bije ura in kaj mi je storiti (staro matico odstraniti, da si čebele izpodrede novo, ali pa roj narediti).

L. 1940. sem v času od 29. maja do 11. julija najboljši družini trotje satje v gradil-

nem satniku do polovice spodrezal nič manj kakor osemkrat, ostalim družinam pa najmanj petkrat. Če čebele v gradilnem satniku ne grade satja, je gotovo vzrok nepravilno nameščenje satnika, ali pa pre-slaba družina."

Tudi pisec teh vrstic se poslužuje svoj-stvenega načina zavlačevanja ali prepre-čevanja rojenja. Namesto običajnega pre-stavljanja se poslužuje postopnega. Cim opazi, da je kak panj goden za prestav-ljanje in so vse okoliščine (vreme in paša) ugodne, prestavi v medišče tretji in osmi sat, računano vedno od leve proti desni. Na prazno mesto na levici dam celo sat-nico, na osmo mesto pa satnik s polovico satnice, da v praznem spodnjem delu če-bele lahko grade trotje satje po mili volji.

Sedaj so panjovi dovolj zaposleni pri stavlbi satja. Ko sta oba sata zgrajena in zaležena, prestavim v medišče nova dva zaležena sata, in sicer drugega in sedmega, na njih mesti pa denem celi satnici, da čebele ne grade trotjega satja. Saj ga imajo že zadosti! Ob dobri paši lahko pre-stavimo, ko je drugi par satnic dodelan in zaležen, še dva zaležena sata, ponavadi pa to ni treba, ker je med tem že minula naj-bolj kritična doba za rojitev.

Ta način prestavljanja se tudi g. Košaku na Grosupljem že več let prav dobro ob-nese in me je on nanj opozoril. Vendar pa ima tudi postopno prestavljanje svojo senčno stran, zlasti ob slabi paši in če operira z njim čebelar, ki ne misli samo-stojno in posnema vse kar na slepo, kakor papagaj besede. Pripeti se, da je ob pre-stavljanju prvega para zaleženih satov toliko paše, da je gradilni nagon v panjih še dosti živahen. Komaj smo sata presta-vili, mine paša zaradi slabega vremena. Če traja to dlje časa, se čebele satnic ne lo-tijo in matica zalega samo sate med sat-nicami, krajnih pa ne. Posledice so kmalu vidne, družina oslabi, kar je usodno zlasti v krajih, kjer so revne paše običajne.

Čim zaslutimo, da se utegne kaj takega pripetiti, moramo prestavljene sate prede-jati v plodišče. Nikar s tem predolgo od-lašati v upanju na izboljšanje paše!

Risarske žebličke za pripenjanje papir-ja tudi čebelar lahko s pridom uporablja. Včasih se kaka žica pri dodanih in še na docela izdelanih satnicah odtrga. Čebel ne kaže vznemirjati z ometovanjem. Morda bi nežni sat celo pakvarili. Boljše je, da za-pičimo na odtrganem koncu žice risalni žebliček in okoli njega ovijemo žico, pa

je opravljeno. Če hočemo kak sat v panju zaznamovati, z risarskim žebličkom to najlažje opravimo. Potem ni nepotrebne-ga iskanja, ko pregledujemo, če se je n. pr. matica že izlegla, ali če je dodani prazni sat že zaležen. Trgovine s papirjem pro-dajajo žebličke z barvastimi glavami: rdeče, rumene, zelene, bele, kakršne hočeš.

Kontrola satnic, na katere smo roj vsa-dili, je brezpogojno potrebna. Dostikrat se pripeti, da se v močnih rojih, posebno ob toplem vremenu satnice odtrgajo. To ni nič čudnega, saj ne nosijo teže roja sat-niki (okviri) marveč satnice. Kak rojiček, ki tehta dober kilogram, ne more napraviti posebne škode, vse težje pa so satnice obremenjene, če se nanje obesi brdavs treh, štirih kilogramov.

Odtrgane in močno pokažene moramo zamenjati z novimi, vzbušene pa previdno poravnati dokler so celice še plitve, malo potegnjene. To je včasih precej neprijeten posel, ki ga pa zaradi tega ne smemo od-lašati. Ali bo bolje, če pustimo stvar pri miru in imamo na koncu na mesto lepih satov kopico zverženega in sprjetega sat-ja, ki nam dela pri neizogibnem kasnejšem „urejevanju“ desetkrat več preglavic.

Pa ne samo pri rojih, marveč tudi pri plemenjakihi morajo biti dodane satnice pod stalnim nadzorstvom toliko časa, dokler niso nad polovico potegnjene.

Temeljitega snaženja že rabljenih pa-njev ne smemo opustiti pred novo nase-litvijo, posebno ne, če je bila prejšnja družina grižava ali celo na sumu zaradi kake bolezni. Vsak panj moramo skrbno in temeljito osnažiti ter dobro prezračiti, da se bo nova družina v njem dobro po-čutila. Iz smrdljivih in neznažnih panjev roji radi uhajajo. Panjove s sledovi griže je treba ostrgati, z vročo vodo umiti in razkužiti. Saj ne vemo, če propadla družina ni imela noseματοze.

Še večje previdnosti in natančnosti je treba pri dognano okuženih panjih. V tem primeru dobiš navodila za razkuževanje v brošuri prof. Verbiča „Čebelne nalezljive bolezni“. Nimaš jo? Brž jo pri društvu naroči, velja le 150 L.

Prof. dr. Frischova knjiga „Aus dem Leben der Bienen (Iz življenja čebel) je izšla v 5. in izpopolnjeni izdaji. V glavnem obravnava čutno življenje naše ljubljene. To poljudno in izredno zanimivo knjigo, ki ji ni para v svetovni čebelarski knji-ževnosti, priporočamo vsem, ki razumejo nemški.

„To ti je srečen čebelar! Če ima kdo med v panjih, on ga ima.“ Tako slišimo včasih govoriti o kakem čebelarju. Vsi vemo, da so v resnici ljudje, ki imajo v življenju neverjetno srečo. Kar zgrabijo, vse jim „rata“. Najbolj čudno pa je, da se za srečo niti ne pehajo: sama sila za njimi in jih ne zapusti celo takrat, kadar bi človek glavo stavil, da se bodo opekli.

Tudi med čebelarji so posamezniki, ki jim gre vse neverjetno po sreči, posebno pri prevažanju v pašo. Pa o teh ne nameravam pisati. Bolj zanimivi in posnemanja vredni so tisti, ki si „srečo“ sami kujejo, pa tega ne vidimo ali pa nečemo videti. Naj mi bo dovoljeno, da v podkrepitev te trditve navedem samo en poučen primer. Med ljubljanskimi čebelarji slovi vodja DČ g. Arko, kot čebelar z veliko srečo. Potrdim! Toda nihče ne omeni, da si je vso „srečo“ sam pridobil s tem, da je vzorno čebelaril, se mnogo trudil in žrtvoval, da je postalo njegovo čebelarstvo zgledno v vsem. V tem primeru govoriti o sreči pri čebelarjenju, gotovo ni umestno.

Ne bom pisal o njegovem vzornem čebelnjaku in lepih panjih. Vse to ima lahko vsak, ki ima kaj pod palcem, toda takih družin, kakršne ima g. Arko, ne vidiš pogosto. Vse močne do skrajnosti in z izbranimi mladimi maticami, satje brezhibno, čebele nikoli lačne, medišča nikdar izpraznjena do zadnje kapljice, na zalogi vedno dovolj rezervne hrane, vrh vsega pa še vzorna oskrba do najmanjše podrobnosti in red ter čistoča povsod. Dragec, ki to bereš, ali je to „sreča“? Je, je, ampak ne tista, ki jo tudi slepec včasih vjame, marveč tista, ki jo rodi vztrajno, smotno delo in prava ljubezen do čebel.

Če hočeš, da boš tudi ti take sreče deležen, posnemaj zgled, pa ne boš vozil slabo. Tudi pri tebi se bo naselila, če meniš, da brez polnih posod medu ni sreče na svetu.

Neuspehov je največkrat kriva matica. „Čim bolj se pri vzreji matic oddaljujemo od matere prirode, tem manj so vredne. Bolj ko posegamo v naravni razvoj, tem revnejši postajajo plodovi vzreje. V vseh primerih, ki sem jih preiskal, je bila matica vzrok slabosti družine, pa ne zato, ker je bila stara, marveč ker je v poznem poletju l. 1940. zagledala luč sveta, in sicer v ozki matičnici v stran od ogrevajoče čebelje gruč, nato pa bila

dodana mnogo premajhni družinici v plemenilniku med dvema mrzlima šipama. V tej beraški družinici je v dežju ostala na plemenilni postaji dva, tri tedne. Take matice mnogokrat ne zmorejo več zalege kakor za dva sata in jih čebele odstranijo spomladi takoj, ko začnejo bolj obilno donášati obnožino. Družina čuti slabotnost matice.“ (Praktischer Wegwelsner).

Koristnost krastače (p. d. krote) ve ceniti le tisti, ki pozna njeno življenje. Ni je živali, ki bi v vrtu toliko koristila kakor ravno ta zaničevana in po neumnosti preganjana dvoživka. Kaj ji očitajo? Da je strupena in grda. Lepa res ni, saj tudi prašič ni, pa ga cenimo. Nobeno bitje ni brez lepote. Samo enkrat si oglej oči krastače ob sončnem svitu, pa boš ostrmel: tako čudovito lepih nima nobena žival. Strupena da je? Ni tako nevarno! Sluz, ki jo izločujejo njene bradavice po koži, je nevarna le tedaj, če pride na oči ali usta, drugače ne. Moj Bog, z nečem se mora braniti pred zalezovalci. Živi največ od polžev slinarjev, teh velikih vrtnih škodljivcev in od raznega škodljivega vrtnega mrčesa. Čebelam postane nevarna le tedaj, če sega deska nasednica od panjskih brad do tal. Potem lahko prikobaca do žrela in se pošteno naje čebel, kdaj pa kdaj tako zelo, da se potem komaj premika. To ji lahko onemogočimo. Ne bom razkladal kako.

Jaz imam vedno dve, tri krastače na vrtu. Z nočjo pridejo pred čebelnjak in se mastijo z mrtvimi čebelami in troti. Še Bog da hočejo.

Ne ubijajte koristnih krastač in poučite zlasti otroke, zakaj naj jih pustite pri miru.

Rumeni pasovi pri čebelah. Naši čebelarji se trudijo, da bi očistili svojo čebelo rumenih pasov na zadkih. Vzrediti hočejo čebelo, ki bi bila čisto siva. Žal pa nam se to doslej še ni posrečilo in dvomim tudi, da bi se nam sploh kdaj. Znano je, da so se pojavili bastardi celo na naših plemenilnih postajah, čeprav smo izbrali na videz povsem čiste plemenjake. Tega si nismo mogli prav razlagati, samo mislili smo, da utegne to biti posledica križanja prejšnjih rodov naše čebele z rumenimi.

Nedavno sem bral v čebelarskem listu „Der Sudetenimker“, da rumeni pasovi na obročkih pri njihovih čebelah nikakor niso vselej posledica križanja z rumenimi čebelami, ker so že na dobro ohranjenih ostankih čebelne družine, ki se je pred 800 leti pogreznila v močvirje pri Meklenburgu,

našli znake rumenih pasov, ki gotovo niso nastali zavoljo križanja. Tudi neko šlezijsko poročilo iz dobe pred letom 1850, omenja rumene čebele. Malenkost rumenila je torej imeti tudi pri nemški čebeli le kot prelivanje barve. Zaman ga skušajo z vzrejo odstraniti, kakor se tudi ne posreči doseči pri drugih živali trajne barvne čistote. Vedno se doživi razočaranje.*

Ta ugotovitev pa nas nikakor ne sme odvrniti do cilja, ki smo si ga zastavili, to je da vztrajno čistimo svoje čebele. Prav tako pa ne smemo biti razočarani, če se bodo pojavili v čistih družinah kdaj pa kdaj rumeni sledovi.

A. Z.

Cebelin orientacijski čut je zelo dober. To že opazimo, če v potrebi za malenkost premestimo kak panj v skladanici. Čebele se bodo vračale še dolgo časa prav na ono mesto, ki so ga bile prej vajene. — Pri cepljenju sadnega drevja zgodaj spomladi sem prenašal lonček voščenega mazila od drevesa do drevesa. Čebelica ga je zavohala in hodila pridno krast mazilo ter ga pilepljala na nažici. Kmalu sta prišli že dve. Ko sem lonček prestavil malo naprej k sosednemu drevesu, sta prileteli iskat blago na staro mesto. Obletavali sta natančno ono mesto, kjer je prej stal lonček. Iskali sta vedno v večjih krogih in ga kmalu zopet našli. To se je ponavljalo kar naprej, prav do konca vrta.

L.

Orchi so sicer prav koristen sad, a za čebelarstvo brezpomembni. Pravijo celo, da roji ne sedajo radi na orehova drevesa, a sam sem se prepričal o nasprotnem. Sko-

* Op. ured. Tudi Janša pravi v svoji knjigi „Popolni nauk o čebelarstvu“, ko v § 4. opisuje čebelo: „Prvi zadkov obroček proti oprsju je rdečerrumen, drugi so sivi.“

Ne vemo, katero čebelo je imel pred očmi, ko jo je popisoval, ali kranjico, ali takozvano „spodnje avstrijsko“, ki jo sedaj goji znani vzrejevalec Sklenar in ki (po dr. Goetzeju) ni nič drugega kakor apis carnica spodnjeavstrijskega porekla, ne pa samostojna zvrst ali pasma.

Rumeni pasovi so poglavje zase, ki nam bo delalo še mnogo preglavic, več kakor se zavedamo. Praktični čebelarji presojuje stvar vsak po svoje, kar nam ni zameriti. Imamo mnogo dobre volje, da bi žarek luči posvetil tudi na to temno točko prirode in nam omogočil postaviti trden temelj, na katerem bi potem zgradili našo vzrejo matic. Toda to vprašanje se ne premakne z mrtve točke.

Morda utegne prinesiti nekoliko jasnosti članek, ki ga bo ŠČ v teku letošnjega leta objavil — če bo pisatelj, na katerega računamo, voljan to delo prevzeti. Za sedaj pa nam ne kaže drugega kakor ravnati se po nasvetu g. A. Z.: vztrajno čistiti naše plemenjake.

raj vsi roji so mi sedali leto za letom na orehe pod čebelnjakom. čeprav so imeli v isti razdalji na drugi strani čebelnjaka raznovrstno drevje in celo temno smrečje, kamor pa je le redkokdaj zašel kak roj. Neko pomlad so te orehe, ki so bili zelo vejnati, precej otrebili. Opazil sem, da so hodile čebele pridno srkat sok, ki se je cedil iz ran, kjer so odžagali veje.

Sicer sem pa bral, da pomlad menda ni pravi čas za obžagovanje orehov, ampak jesen.

L.

Čebelin voh je ze izredno dobro razvit. Močno medeče cvetje zavoha na velike daljave, kar je že natančno ugotovljeno. Značilno pa je pri ljudeh, da imajo zelo različno razvit ta čut. Oni, ki mnogo kade, ga večinoma s tem zamore. A tudi pri nekadilcih je zelo neenakomerno razvit. Opazam, da imajo ljudje s slabim želodcem mnogo boljši voh kot oni z dobrim. Gospa, ki je vedno tožila o bolečinah v želodcu, mi je že po vonjanju medu povedala, od katerih rož je. Ko ga je pokusila, mi je navedla prav točno celó mešanico različnih cvetic. Da so njene navedbe popolnoma pravilne, sem vedel po takratni paši. Kot značilnost naj omenim, da je ravno ista gospa povedala mlekarici, da gotovo krmijo krave z neko opojno dišečo krmo, ki raste v tem in tem jarku. Mlekarica je potrdila, da je to res, in se čudila, kako gospa to ve, ko vendar ni bila še nikoli v njih hlevu. Gospa pa je povedala, da si je vonj zapomnila s poletnega sprehoda, zdaj ga pa čuti v mleku. Vsi, ki smo jedli isto mleko, smo debelo gledali, češ, mleko je mleko...

L.

Spomladanska resa je prva izdatnejša paša v nekaterih naših krajih. Ako je vreme ugodno, se čebele na njej zelo opomorejo in panji močno zaležejo, da lahko pričakujemo zgodnjih in močnih rojev. Zato je ta paša posebno važna za one čebelarje, ki čebelarijo na roje. Kjer rese ni, od tam jih običajno prevažajo na to pašo in splošno prav dobro opravijo. Resa zahteva mnogo mokrote, da se lepo razvije. Če ni čez zimo pokrita s snegom, ji hud mraz lahko zamori cvetje. Pod snežno odejo pa se lepo razvije in snežnica mnogo pripomore, da se lepo razcvete. Letos kaže, da je resa lepo zavarovana pred mrazom. Značilno je, da se obnožina z rese prve čase svetlika, kot bi bila namazana z oljem, proti koncu paše pa izgubi tak blesk.

L.

● Opazovalne postaje

December 1940. Pravi zimski mesec, mrzel, na koncu pa od juga. Čebele so ugodno prezimovale, na zadnji dan meseca pa tu in tam po malem izletavale.

December 1941. Prva tretjina meseca je bila suha, sončna in hladna. To vreme je trajalo nekako do 15. dne, ko je postalo toliko toplo, da so se čebele dne 14. in 15. decembra po skoraj dva meseca trajajočem počitku dobro spreletele in otrebile.

Takoj nato je postalo hladnejše in sneg je pobelil hribe in doline tudi tam, kjer je prejšnjo „naklado“ pobral jug.

Za snegom je pritisnil ostrejši mraz. vendar pa živo srebro nikjer ni doseglo 11° pod ničlo. Tudi v zadnji tretjini smo dobili nekoliko novega snega. 7., 8. in 28. decembra so bili hudi viharji. Posebno ostra burja na dan 28. decembra je bila tako strupena, da je vznemirila celo čebele v panjih.

Lahko pa rečemo, da december ni bil slab za prezimovanje čebel. Poraba živeža je bila „normalna“. Opazovalnica Pluska Trebnje izkazuje le 10 dkg porabe. Največ so porabile čebele na Krki (105 dkg). Razlika med tema postajama znaša nad 1000% ...

Posamezne postaje poročajo:

Cerknica: Čebele prezimujejo izvrstno; zazimil sem jih na lastnem spomladanskem medu.

Sv. Gregor: Čebele sem nakrmil šele ta mesec, Klajo sem nalil naravnost v satje.

Št. Vid: Čebelarji imajo upanje na novo pošiljko sladkorja, če ne, bo aprila smrt kosila.

Krka: Tatvine pri čebelah se množe. Tu so čebele že tretjič izropali.

Novo mesto: Po snegu so ptice pritisnile k čebelnjakom. Postavili smo krmilnice in s tem zlo omilili. Poraba zaloge je nekoliko nad normalo.

Januar 1942. Tako hudega mraza kakor v letošnjem januarju, že ni bilo od l. 1929. dalje. V prvi tretjini meseca še ni bil preveč oster, zato pa je pritisnil v drugi in zadnji tretjini z vso silo. Izpod 24° C ga nikjer ni bilo, ponekod celo 30° in še več.

Sneg je padal pogostoma. Bil je suh in sipek, ker ga je spremljala burja, ki kdaj ni prizanašala niti najbolj zavarovanemu koticu in zametla celo žrela panjev. Zanimivo je, da je snežilo tudi pri 10° C mraza. Zrak je bil suh. To nam daje upanje, da bodo čebele dobro prezimile, čeprav ponekod že od novembra niso letele. Opazovalnica Sv. Gregor in Novo mesto izražata bojazen, da se zaradi mraza ne bodo mogle pomikati za medom, kar se je zgodilo tudi v l. 1929.

Poraba živeža je bila manjša kakor prejšnji mesec, to pa kljub hudemu mrazu.

Doslej ni nikakih znakov, da bi čebele slabo prezimovale. Mrtvic je precej. Nekateri panji močijo.

Mesečni pregled za december 1941 in januar 1942

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže									Toplina zraka			Dni je bilo							
		pridobil v			izgubil v			v mese- cu čistih dkg		največ pri- dobil	naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrenih	
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	dne													
		mesečni tretjini dkg									pri- dobil	po- rabil	dkg	C °							
Barje	289	—	—	—	15	30	45	—	90	—	—	+ 8	—15	— 1.6	—	2	2	16	11	4	9
					55	5	—	—	60	—	—	+ 6	—30	— 8	1	1	9	19	12	—	8
Cerknica	575	—	—	—	40	30	20	—	90	—	—	+ 8	—14	—0.87	—	4	3	9	5	16	18
					25	30	30	—	85	—	—	+ 6	—25	— 7.9	—	6	16	14	1	20	
Sv. Gregor-Ortenek .	736	—	—	—	16	26	24	—	66	—	—	+ 8	—10	— 2	2	2	8	10	8	14	22
					18	30	36	—	84	—	—	+ 4	—24	—10.1	—	1	9	—	8	9	14
Št. Vid-Stična . . .	360	—	—	—	25	25	25	—	75	—	—	+15	— 6	+ 5.5	6	2	3	8	12	11	5
					25	15	20	—	60	—	—	—	—	*	1	—	7	23	6	2	?
Krka	300	—	—	—	35	30	40	—	105	—	—	+10	—15	+ 1.8	2	2	4	10	6	12	19
					—	30	35	—	65	—	—	+ 9	—25	— 5	1	—	8	22	4	3	22
Pluska-Trebnje . .	207	—	—	—	—	5	5	—	10	—	—	+10	—13	+2.06	4	3	4	6	6	19	22
					5	15	25	—	45	—	—	+10	—28	— 8.3	1	—	8	18	4	9	6
Novo mesto	180	—	—	—	25	25	30	—	80	—	—	+10	—14	—0.16	4	3	4	8	5	17	6
					20	15	30	—	65	—	—	+6.5	—28	— 7.2	—	—	9	19	11	1	—
Šmarjeta	375	—	—	—	30	40	10	—	80	—	—	+11	—14	—0.05	6	4	6	8	6	17	30
					10	10	10	—	30	—	—	+ 8	—24	— 7.5	—	—	16	14	9	14	25

Prva vrsta številčk velja za december, druga za januar.

* Toplomer ni deloval!

● Društvene vesti

Sladkor.

Čebelarstvo društvo je prejelo sedaj ves dovoljeni sladkor za krmljenje čebel. Do 1. marca so morale one podružnice, ki niso še izčerpale vse njim pripadajoče količine, naročiti še ostanek. Po 1. marcu bo društvo oddajalo sladkor članom, ki so letos nanovo pristopili in ga še niso prejeli. Novi direktni člani naj pošljejo potrdilo pristojne občine, koliko panjev imajo. Kdor dokupi čebele, naj navede, od koga jih je kupil, točen naslov (priimek, ime in bivališče) prodajalca.

Vrbove sadike.

Podružnice in posameznike opozarjamo, da ima društvo le majhno zalogo okorenjenih vrbovih sadik in potaknjencev. Zato ne odlašajte z naročilom in pohitite, da pridete na vrsto. Ponovno preberite članke o koristi vrb. Skrbimo, da bo v nekaj letih imela vsaka čebelja družina vsaj eno vrbovo drevo ali grm. Sadike bomo razpošiljali v marcu.

Letnik 1942! Spravljajte posamezne številke letošnjega letnika! Morda jih utegnete prav drago prodati!

Sejni zapisniki.

Seja širšega odbora je bila dne 28. decembra 1941. Seje sta se udeležila namestnika gg. Aleš iz Ljubljane in Bugar iz Vnanjih goric. Svojo odsotnost je opravičil g. šolski nadzornik Peterlin. Poslevodeči tajnik in knjigovodja je poročal o lanskem društvenem delovanju. Podal je tudi blagajniško poročilo. Obe poročili sta bili soglasno odobreni. Širši odbor je odobril proračun za leto 1942. Potrdil je sklep ožjega odbora, da se zviša članarina na letnih 30 L. Sprejetih je bilo še nekaj koristnih sklepov za prospeh društva in čebelarstva.

1. seja ožjega odbora dne 30. januarja 1942. Zaradi ustanovitve plemenilne postaje na Rakitni je bil sestanek čebelarjev in zastopnikov društva pri kmetijskem oddelku Vis. Komisa-

riata v Ljubljani. Na Rakitni je bil ogled 18. januarja t. l. Dosežen je bil sporazum s pristojnimi činitelji. Prav tak sestanek je bil na kmetijski šoli v Novem mestu dne 30. decembra 1941. Krajevni činitelji so prevzeli naloge, da poiščejo primeren prostor, za plemenilno postajo na Gorjancih. Prejeli smo 15 ton sladkorja za krmljenje čebel. Podružnicama Toplice in Ribnica smo dovolili poučno predavanje. Vsako na novo izišlo številko SC bomo registrirali v časopisju. Na pristojno mesto bomo napravili vlogo za zaščito vrb. Vodja Čebelarne je poročal o računskem zaključku za 1941.

2. seja ožjega odbora dne 20. februarja 1942.

Sprejeli smo poročilo o računskem zaključku upravnega oddelka, Janševega doma in sladkornega sklada. Kljub izgubi podružnic in članstva ter po odpisu nekaterih terjatev je stanje društva ugodno. Vis. Komisariat je odredil, da moramo skrócić obseg lista zaradi pomanjkanja papirja. List bo poselj izhajal brez ovoja. Ljubljanski podružnici smo dovolili, da sme imeti odborove seje v Janševem domu. Dovolili smo predavanje v Stični in Pribincih. Podružnica Novo mesto je predložila skico za čebelnjak na Gorjancih. Na kr. policijo bomo odposlali vlogo zaradi potnih dovolilnic čebelarjem. Za knjižnico bomo naročili nekaj novih knjig. Sladkorna tovarna v Genovi nam je poslala še ostanek, to je 15 ton sladkorja.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Zaradi varčevanja s papirjem smo morali SC na podlagi odredbe g. tiskovnega atašeeja pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino zmanjšati od 16 na 12 strani (z ovojem vred), tako da bo imela dvojna številka odslej skupno le 24 strani. Ovoj smo opustili zaradi boljše izrabe razpoložljivega prostora, v glavnem pa zavoljo pičle zaloge barvastega papirja, ki bi ne zadoščala do konca leta.

Uredništvo bo že s prihodnjo številko poskrbelo, da člani zaradi zgoraj omenjenega ukrepa ne bodo na čitvu prikrajšani.

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo kaj medu na prodaj, naj ga ponudijo Društveni čebelarni v Ljubljani. Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slov. čeb. l. 1905, 1912, 1916, 1923 in 1925. Cena 20 L, s poštino 21 L.

Čebelar-izseljenec išče zaposlitve. Ume vsa kmetijska dela. Prevzame oskrbovanje posestva, čebel itd. Naslov dobite pri upravi lista.

Marinko Anton, Vnanje gorice 15, p. Brezovica, kupi kranjčice ali roje.

Slovenski čebelar, nevezan, letniki 1925 do 1941, je na prodaj. Naslov pove uprava lista.

Čebelar in vrtnar, išče dela. Zahteva samo stanovanje, hrano in tobak. Naslov dobite pri upravi lista.

Podružnica v Preserju pri Ljubljani kupi 12 kranjčev. Ponudbe s ceno pošljite na tajništvo podružnice.

Polanc Franc, Ljubljana 7, Vodnikova cesta 193, kupi 4 naseljene A. Ž. panje ali 4 kranjčice. V ponudbi navedite ceno in stanje panjev in čebel.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim: Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — Čebelarstvo opazovalnice vodi Čebelarstvo društvo samo.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066. Članarina (naročnina) znaša letno 30 L, za inozemstvo pa 35 L.

Tiska J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren Fr. Kralj.